Է· ՏԱՐԻ 2085 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 18 ԲԱՂՈՑ 1333 – Հ· Տ· 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890 – Ն· Տ· 7 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1891 – ՀԻՃՐ· 25 ՃԻՊԱՉԻԼ ԷՎՎԷԼ 1308 ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՕՐԵՒ ԻՆՉ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خاننده آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար 3 ամսեան դահեկան՝ արծաթ 10
» » 6 » 20
» » 12 » 40
Դուռսայ » 3 » 200
» » 6 » 100
Օտար երկիրներն » 50
» » » 25
Դարձ՝ գրկուած լրագրոց համար նոյնութեան վճար է
Ամբողջութեան գրկուած համար կամ գրութիւն առ լրագրի

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Գ· ՊԱԼԻՍ, 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԻՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Պատասխանելով Ամանորի առթիւ Գերմանիոյ Կայսեր խնդակցական հեռագրոյն, Աւստրիոյ Կայսրն յոյժ մտերմական հեռագիր մը ղրկեց, որով Ն· Կ· Վեհափառութեան կը բարեմաղթէ «լիակատար իրագործումն իւր ընդարձակ խորհրդոց վասն Նիւթական, բարոյական և քաղաքական բարեկեցութեան իւր ժողովրդեան»։

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ լրագիրք վերջացող տարւոյն և նոր տարւոյն վրայ իրենց տեսութեանց մէջ, դիտել կուտան շատ մը պարագայներ զորս աչխարհ կարող է խնդութեամբ տեսնել։ Օրինակի համար, կը նշանակեն Երրեակ Նիզակակցութեան ամրապինդ պահպանումն և խաղաղութեան ապահովեալ վիճակը։ Կարեւորագոյն լրագիրք ուշադրութիւն կը հրաւիրեն ընկերական խնդրոյ յարաճուն կարեւորութեան վրայ, և կը ցուցնեն որ ժողովրդային նոր միտումներուն առաջնորդող անձինք կամ անշահ գործիչներ են եւ կամ այնպիսի մարդասէրներ որոց միտքն ըստ բաւականին զարգացեալ չէ։ Այդ մարդիկն ի բաղդատութեան դնելով այն նշանաւոր անձնաւորութեանց հետ որք քաղաքական ամէն մեծ ձեռնարկութեան գլուխը գտնուած են, այս լրագիրք մտատանջ կը հարցուցնեն թէ արդեօք առաջնակարգ պետական մարդիկ օրուան ընկերական հարցերն անլուծելի՞ կը համարին, և եթէ իրօք անլուծելի կը դաւանին, տեսնուած նոր միտումներն անհաճոյ պայքարի մը չպիտի յանգին ընդ մէջ Աշխատութեան և Դրամագլխոյ, յորում Աշխատութեան ոյժերը, տկար առաջնորդութեան մը ներքեւ, ի հարկէ տեղի պիտի տան Դրամագլխոյ ոյժերուն, եւ իբրեւ հետեւանք պարտութեան, աւելի աննպաստ պայմաններու ենթարկին գուցէ։

Վալտէվիֆէլ անուն անձն որ թէեւ անգործ բայց ինքզինք իբրև պուլկար գործակալ մը ճանչցուցած էր, ի Վիեննա ձերբակալեցաւ, զկոմն Ֆրանձ Սիքինկէն ժամանակաւ խաբէրուն համար՝ իբրեւ ընտրելի պուլկարական գահուն։ Այս կոմսն ալ գործն յաջող նկատելով, ազնուական տիկին մը խաբեր և մեծաքանակ դումար կորզեր է իբրեւ ապագայ Իշխան մը։ Եւ այս պատճառաւ կոմսը մի քանի շաբաթէ հետէ բանտարկեալ է։ Վալտէվիֆէլի ձերբակալութեան վրայ կը յուսացուի ապացուցանել թէ կոմսն ինք աւելի խաբէութեան զոհ գացած է քան խաբեբայի դեր կատարած։

1890 տարւոյն մէջ Թրիէսթէի Նաւահանգստին վիճակագիրը կը ցուցնէ որ թէ՛ մտնող և թէ ելնող նաւուց թուոյն մէջ նուազում կայ բաղդատմամբ նախորդ տարւոյն։ 1890ին նաւահանգիստ մտնող նաւք 7,875 էին, մինչ 1889ին՝ 8,213, իսկ մեկնող նաւք 7,856 էին, մինչ 1889ին՝ 8,192։

Վիեննայի լրագիրք կը հերքեն փարիզեան թերթի մը՝ Ֆիկարոյի՝ այն լուրթէ Քալնոքի կոմս ծանուցագիր մը ղրկեր է ի Պուքրէշ, ի պատասխանի Ռումանիոյ արտաքին գործոց նախարարին բանախօսութեան ի մասին Թրանսիլվանիոյ։ Նախարարը Խորհրդարանին մէջ այս ճառն արտասանած էր ի պատասխանի հարցապնդման մը, որոյ հեղինակները կը դանգատէին Թրանսիլվանիոյ Ռումանաց հունգարական իշխանութեանց կողմէ տեսած անհաճոյ վարմանց դէմ։ Առ այս ռուման նախարար Պ· Լահովարի պատասխանեց թէ Ռումանիա չի կրնար միջամտել դրացի Պետութեան մը ներքին գործերուն, որպէս չընդունիր որ Ռումանիոյ դրացի Տերութիւնք խառնուին իւր ներքին գործոց։ Քալնոքի կոմն այսպիսի պատասխանէ մը գոհ միայն կրնար լինել, ուստի անոնպատ մտօք ծանուցագիր մը չէ ղրկած ի Պուքրէշ։

Մաճառ նախարարապետ կոմս Սապարի և իւր պաշտօնակիցք Ամանորի առթիւ ընդունեցին իրենց խորհրդարանական կուսակցց խնդակցութիւններն։ Որովհետեւ զրոյց կար թէ նաեւ խորդ վարչապետ Պ· Թիսա ազատական կուսակցութեան մէջ դժգոհներու խումբ մը կը կազմէ ազատական նոր վարչութեան դէմ, իւր եղբայր կոմս Լատիսլաս Թիսա ներկայ գրնուեցաւ նախարարական ընդունելութեան և հերքեց այս զրոյցներ։

Ի պատասխանի իւր կուսակցց խնդակցութեան խօսքերուն, նախարարապետն յայտարարեց թէ վարչային բարենորոգման համար իւր խոստացած տնօրինութիւններն անվրէպ ի գործ պիտի դնէ, և գալով Պետութեան և եկեղեցւոյ միջեւ ծագած պայքարին՝ խառն ամուսնութիւններէ ծնեալ զաւակաց մկրտութեան մասին՝ բարձրագոյն կղերին հայրենասիրութենէն կ'ակնկալէ խաղաղ լուծումի մը տալ խնդրոյն։

Արտաքին գործոց դառնալով, կոմս Սապարի դիտեց թէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Գերմանիոյ միջեւ առեւտրական նոր դաշնագրոյ մը բանակցութիւնք գոհացուցիչ ելք մը կը խոստանան, որով այս երկուց երկրաց միջեւ բարեկամական կապերն աւելի պիտի զօրանան։ Ցուսալի է նաեւ որ Ռումանիոյ և Սերպիոյ հետ մաքսային լաւագոյն համաձայնութիւն մը չուտով վերջ կուտայ մաքսային պատերազմին ընդ մէջ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և այն երկուց դրացեաց։

Մենամարտ բարձր դասուն մէջ։ Լանտոնի աւստրեան դեսպան կոմս Ֆրանձ Տէյմ և նոյն դեսպանատան առաջին քարտուղար Կոմս Լուցով մենամարտեցան՝ երկիցս դնդակ արձակելով իրարու վրայ, բայց ո՛չ ոք զարնուեցաւ։ Մենամարտի պատճառ տուող դէպքը քանի մը ամիս առաջ տեղի ունեցած էր։ Դեսպանն հացկերոյթի հրաւէր մը մերժած էր։

ՖՐԱՆՍԱ 1890ԻՆ

(Թարգմանեալ Փարիզեան Թղթակցէ, 16ուն։)

Անկարելի է նկարագրել 1890 տարւոյ մէջ Ֆրանսայի վիճակն՝ առանց հեգնական գարձուած մը տալու գործին։ Պուլանժէ զօրավարին յիշխանութիւն անցնելու ձեռնարկութեանց նուաստացուցիչ տեսարանէն ետքն, որ երկու տարի տեւեց, յուսալի էր որ 1889ի ընդհանուր ընտրութիւնք մոռացութեան պիտի տային այս յանդուգն փորձն և իւր հեղինակները։ Բայց ընդհակառակն, 1890 տարին նշանաւոր եղաւ ի Ֆրանսա կարգ մը գայթակղալից յայտնութեամբք։ «Պուլանժէական Յայտնութիւնք» ցոյց տուին թէ այն զօրավար որուն Ֆրանսա վստահած էր իւր պատուոյն և ապահովութեան մէկ մասը՝ զօրաբանակի մը հրամատարութեան կոչելով, այն զօրավար գաղտագողի թողեր է իւր պաշտօնավայր և իւր երկիր, օտար հողի վրայ գացեր է դաւադրել այն թեկնածուաց միոյն հետ որք կ'ուզեն օրինաւորապէս հաստատեալ հանրապետական կառավարութեան տեղը բռնել Ֆրանսայի մէջ։ Ժէրոմ Նափոլէոն իշխանին առ Պուլանժէ տուած պատասխանն յայտնի է այժմ։ Ըսեր է· «Դուք թերեւս ինձմէ աւելի բարեբախտ լինիք· ձեզմէ սա՛ միայն կը խնդրեմ որ յիշխանութիւն անցնելուն պէս Ֆրանսայի դուռը բացէք իմ առջեւս»։ Զարմանօք լսեցինք թէ պուլանժէական դրամին մէկ մեծ մասն ընձեռեր է միապետական տիկին մը որոյ շարժառիթն անիմանալի կը մնայ։ Փարիզի կոմսն եւս ոչ միայն ձեռք կարկառեց այն զօրավարին որ իւր Ֆրանսային արտաքսումն ստորագրած էր, և հիմա Հանրապետութեան դէմ կը գաւէր, այլեւ կարեւոր գումարներ լեցուց պուլանժէական ծակ կարասին մէջ։

Այս կերպիւ 11 միլիոն ֆր· դրուեցաւ այն մարդոց տրամադրութեան ներքեւ որք պուլանժէական կազմակերպութիւնն իրենց բան գործ և շահու աղբիւր ընտրած էին։ Այս յայտնութիւնք ո՛րչափ զարմանալի, բայց տանջապատիկ աւելի զարմանալի բաներ պիտի իմանանք եթէ այն 11 միլիոն ֆրանքին գործածութեան եղանակն եւս ի հրատարակութիւն տրուի։ Ամենէն արտառոց բանն այն է որ Պուլանժէութիւնը, թէեւ գլխատեալ և անպատուեալ, բայց դարձեալ ջուրին երեսն ելնելու ճիգեր կ'ընէ, որպէս զի մի քանի անզուսպ փառամոլներ քաղաքական դիրք մ'ունենան ժողովրդեան առջեւ։

Ցաւոյս սկիզբը Գերմանիոյ մէջ պատահած դէպք մը մեծ տպաւորութիւն բրաւ ի Ֆրանսա, այն է՝ Պիզմարք իշխանին անկումը։ Այսու ֆրանսական հանրային զգացման մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնը չեն կրնար իսկ երեւակայել օտարազգիք։ Ֆրանսացիք կը նկատէին զՊիզմարք իշխան իբրեւ հոգին և ուղեղն որ ծրագրած էր 1870ի պատերազմն, ահռելի յաղթողն որ նախատեսած էր իրենց պարտութիւնն և անոր հետեւանքն հաշուած։ Անոր կը վերագրէին իրենց տառապանքն և նուաստացումն, և իրենց հակակրութիւնն այնքան աւելի սաստիկ էր որքան կը զգային թէ իրօք մեծ մարդ մ'էր նա, զոր իւր յաղթութեան գագաթին վրայ իրբեւ գոհար մը խնամօք կը պահէր յաղթական գերմանացի ազգը։ Իրենց պարտութենէն ետքը Ֆրանսացիք տակաւին կը նախանձէին Գերմանիոյ՝ Պիզմարքի պէս վարչապետ մը ունենալուն, և աքանչանօք կը դիտէին այս վարչապետին յարգ և համարում գտնելն իրարու յաջորդող գերման կայսերաց առջեւ, որք հայրենասիրական համակերպութեամբ աչք կը գոցէին նորա գրեթէ բռնապետական իշխանութեան։ Եւ ահա, երիտասարդ Կայսեր աննուաճելի կամքով, Ֆրանսա ազատեցաւ այս մղձաւանջէն։

Ֆրանսա դեռ նոր կը հասկնայ ա հաղնադղորդ այս անկման պատճառները։ Վերջին ժամանակներս Պիզմարք Իշխանի ընթացքը դժուարացուցած էր հանրային գործոց արագ ոտքի տնօրինութիւնն, ինչպէս կը փափաքէր կայսրը։ Ժամանակէ մ'ի վեր ո՛չ մին տեսած էր այն նախարարաց որոց պետն էր, և վերջնական հրամաններ կուտար իբր թէ իւր պաշտօնակցաց կարծիքը նշանակութիւն չունենար։ Գրեթէ անմերձենալի էր։ և իւր երիտասարդ տիրոջ գաղափարներուն ալ համամիտ չէր գտնուիր՝ անհոգ վարմունքով։ Ո՛չ ոք կը համարձակէր իրեն ընդդիմախօսել, և նոյն իսկ Վիլհէլմ Բ· քիչ անգամ կը տեսնէր զինք, բարկութիւն զգալով, կամ չուզելով նեղացնել։

Այս վիճակի մէջ էին իրերն, երբ նախկին սանն, այժմ վարպետ, դէմ առ դէմ գտնուեցաւ նախկին վարպետին հետ, որ այժմ ծառայից գլխաւորն էր լոկ։

(Մնացեալ 4-րդ)

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ

Պ· Քարափոնոս, նորընտիր նախարարն ելեւմտից, իւր անդրանիկ ելմտացոյցը մատոյց խորհրդարանին, որով կը ցուցնէ 96,971,000 ֆր· հասոյթ և 99,253,000 ֆր· ծախք, այսինքն՝ 2,282,000 ֆր· բաց։ Ծախուց մէջ են մանաւանդ երեք նորաչէն զրահաւոր պահպանման ծախքն, և հանրային պարտուց վճարման առթիւ դրամի տարբերութեան կորուստն, որովհետեւ իբրեւ ֆրանք յիշուածները տրախմի են, որ ֆրանքէն քիչ մը պակաս կ'արժէ։

ՕՈՎՌԱԼՈՒԿ ԿՂԶԻ ՄԸ Ց'ԵՒՐՈՊԱ

Պերլինէ կը հեռագրուի թէ վերջին ծայր տառապեալ վիճակ մ'ունի Շլեզվիկի եղերաց վրայ գտնուող Սիլթ կղզին, սառոյցի և փոթորկաց պատճառաւ, որք բաց ի հեռադրէ ամէն հաղորդակցութիւն ընդհատած են ցամաքին և կղզւոյն միջեւ։ Ալիւր խիստ սակաւ է, երկու շաբաթէ ի վեր միս բնաւ չկայ կղզւոյն մէջ, ածուխի եւ քարիւղի պաշարն ալ հագիւ մէկ շաբաթի կրնայ տեւել։ Կղզեցւոց վիճակին վրայ ողբալի լուրեր կը հեռադրուի բայց օգնութիւն չի կրնար ղրկուիլ։ Կը վախցուի թէ մօտակայ Փէլվորմ, Ամրում, Ֆէօհր և Վիլհէլմսպատ կղզիք եւս նոյն վիճակին մէջ են։

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ՕՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(Տէր-Է Լ-էրէրեն ։-ղ---ն)

Այս օրերս Մարսելիոյ Թիֆլիս եկան ֆրանսիական մի խոշոր ֆիրմայի ներկայացուցիչներ, որոնք ֆրանսիական մի քանի քաղաքներում, այն է՝ Պարիզում, Մարսելում, Լիոնում և այլն մտադիր են Կախեթի գինի վաճառել։ Դրա համար ֆրանսիական ֆիրման ուզարկել է յիշեալ ներկայացուցիչներին, որոնք պէտք է Կախեթում մեծ քանակութեամբ գինիներ գնեն և Ֆրանսիա տանեն։ Տեղական թերթերի առելով, երեքշաբթի, դեկտեմբերի 5ին նրանք արդէն ուղեւորուել են Կախեթ։

— Կովկասի հանրային բաժնի վարչութիւնը պատուաւոր քաղաքացի Մատթէոս Ղլչեանին վկայական է տուել, որով վերջինս իրաւունք է ստանում ամրողջ Կովկասում արքունի հողերի վրայ ոսկու հանքեր որոնել։

—Բագուից տեղական թերթերին գրում են, որ այնտեղ երեքշաբթի, նոյեմբերի 27ին, ատրճանակով անձնասպանութիւն էր գործել Քուրդ լրագրի աշխատակից Սերգէյ Կոնստանտինովիչ Միխայլովը։ Հանգուցեալը 35 տարեկան էր։ Անձնասպանութեան պատճառը — անյոյս սէրն է եղել։ Վերջին ժամանակներս Միխայլովը հոգեկան ծանր դրութեան մէջ է եղել և խիստ խմելիս է եղել։

—Պետերբուրգից հեռագրում են, որ օտարերկրեայ ապրանքներն Անդրկովկասի միջով Պարսկաստան անմաքս տանելն (տրանզիտ) արգիլուած է։

—Լսում ենք, որ այն գերմանացին, որը Բերլինի պետական բանկից գողացել էր 115,000 մարկ փող և փախել էր Կովկաս, այժմ բռնված է Թիֆլիսից ոչ հեռու գտնվող եկատերինֆելդ գերմանական գյուղում։

—Այս րոպէիս Թիֆլիսում տարածված են գլխաւորապէս երկու տեսակ հիւանդութիւններ· ծաղիկը (թէեւ թեթեւ) և ինֆլուէնցան, որը գլխաւորապէս գլխացաւով է արտայայտվում։

—Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են իբր թէ Թիֆլիսի և Քուլթայիսի ազնուականները ուղարկում են Պետերբուրգ մի պատգամաւորութիւն, բարձրագոյն կառավարութիւնից խնդրելու՝ Թիֆլիսում մի համալսարան հիմնելու համար։

—Ներկայումս, ինչպէս երեւում է Պետերբուրգում հրատարակած տեղեկութիւններից, Ռուսաստանում լոյս են տեսնում զանազան լեզուներով 703 պարբերական հրատարակութիւններ։

—Բագուից գրում են որ առաջիկայ տարւոյ նաւագնացութիւն բացուելուն, այդ նաւահանգստում կլինին և 2 հատ նոր շոգենաւեր, որոնցից իւրաքանչիւրը պիտի կարողանայ տանել 65 հազար պուդ հեղուկ նիւթ։

—Նոյն քաղաքից հաղորդում են հետեւեալը։ «Սեւ նաւթը չատանում է, գինը 4½—5 կոպէկ է, սպասում է, որ աւելի կ'ժամանակ, դեռատիպ պուդը 14—15 կոպ· է, կերոսինի պուդը՝ 17—18 կոպ·, մազութի պուդը՝ 3 կոպ·, բայց պահանջն ընդհանրապէս քիչ է»։

—Ախալքալաքից հեռագրում են, որ Անդրկասպեան երկրի կառավարչի նախաձեռնութեամբ Ախալքալաքի մօտ, Կաշի կայարանում, բուսաբանական մեծ այգի է տնկուելու։ Մտադրութիւն կայ այգեգործական և մեղուաբուծական ուսումնարան բանալու։

—Պետերբուրգից հեռագրում են, որ Նոյեմբերի 29ին սենատը քննել է Նոր Բայազէտի գաւառապետի օգնական Տէր-Սահակեանի վճռաբեկ բողոքը, որին Թիֆլիսի դատական պալատը կաշառակերութեան և անգրագիտութիւն գործ դնելուն համար զրկել էր բոլոր իրաւունքներից և Սիբիր աքսորի էր դատապարտել։ Սենատն արդարացրել է Տէր-Սահակեանին և կարգադրել է, որ անյապաղ արձակեն նրան բանտարկութիւնից։

—Պետերբուրգում մշակվում է մի ծրագիր, որի նպատակն է [illegible] կերպարանափոխել եւ դարձնել գործնական [illegible] ուսումնարաններ։

—Տեղական թերթերը լսել են, որ Թիֆլիսում մի քանի անձեր ընկերութիւն են կազմում, նպատակ ունենալով գիտական բովանդակութեամբ վրացերէն ժողովրդական գրքոյկներ կազմել և հրատարակել։

—Ռուս լրագիրք հաղորդում են, որ ծրագիր է կազմուած Կովկասում ծովեզրեայ երկաթուղի շինելու, որ Վլադիկաւկազը Պետրովսկի, Դերբենդի, Ղուբայի վրայով պէտք է միացնէ Բագուի հետ։

«ՎԵՐԵԼՔ Ց'ԱՐԱՐԱՏ»։ — Հետաքրքրաշարժ ճամբորդութիւն Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովոյ արեւելապէր անդամ և պերճախօս ատենաբան մեծայարգ Պ· Ճէյմս Պրայսի ի Կաւկասիա և ի Հայաբնակ գաւառս, առաջին անգամ Մասեաց գագաթն ելնելն, և այցելութիւնն յԷջմիածին։—Հեղինակ՝ Պ· ՃԷՅՄՍ ՊՐԱՅՍ, Թարգմանիչ՝ Գ· Ց· Բաբաջանեան։ Գին 4 դրուշ։ Պատատելեան ընտիր տպագրութիւն։ Կը գտնայ տուրուի իրեւ Կ-ղ-դ Ն-ր։

Կեդրոնատեղի՝ Զարգարեան Գրատուն։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

—Հասկցայ· զիս ձեր ճանչցած անձերէն մին կը կարծէք· կ'երեւի թէ չափազանց կը նմանիմ այդ անձին։

Ատուիէն տխրութեամբ գլուխը երերցուց։

—Նմանութեան խօսք մի՛ ընէք· ըսաւ, ոչ, ոչ, անցեալ գիշեր, Օրլեանի մէջ, տեսայ զձեզ։

Բացագանչութիւն մը ելաւ աղջկան բերանէն։

—Բաւական հեռու էի ձենէ, շարունակեց Ատուիէն, սակայն այնու հանդերձ ճանչցայ զձեզ անմիջապէս··· կը զգայի որ դուք էիք, իմ սրտիս բարեբաղձներն այդպէս կ'ըսէին, բայց մտքէս անցուցի թէ աչքերս թերեւս խաբուած էին և տարակոյս մը ունէի։ Այդ տարակոյսն, այս գիշեր ալ ունեցայ զայն, նոյն իսկ իմ գիտցած այն ուսմանը, «Տիւբն և Վարդը» գիրքն ալ չեմ տարակուսիր· ոչ, ալ չեմ տարակուսիր··· դուք Օռօռն էք, այո, Օռօռն էք դուք, այն աղջիկը զոր Քոռտրլիէռի մէջ սիրեցի· Օռօ՛ռ, որու պատկերն և սիրեցեալ յիշատակը սրտիս մէջ անջինջ մնացած են· Օռօռ, որ երբեք մտքէս չէ ելած· Օռօ՛ռ զոր տասն եւ վեց ամսէ ի վեր ամէն տեղ փնտռեցի· Օռօ՛ռ զոր ինձ համար այլ ևս կորսուած կը կարծէի և զոր այսօր կը գտնեմ վերստին· Օռօ՛ռ զոր միշտ կը սիրեմ·

Ծաղկատի աղջկան ձեռներէն մին բռնեց, բայց նա ետ քաշեց զայն·

—Կ'ապահովցնեմ որ կը խաբուիք· պարոն, և, հակառակ ձեր եղական խօսքերուն, կը ներեմ ձեզ·

—Ըսել է չէք ուզեր ճանչնալ զիս, չէք ուզեր ըսել ինձ թէ···

—Կը կրկնեմ, պարոն, չեմ ճանչնար զձեզ·

—Օռօռ, ձեր աչքերուն մէջ կը կարդամ· անոնք ձեր խօսքերուն հակառակը կ'ըսեն··· Ա՜հ, անոնք խաբել չեն գիտեր·

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային կեդրոնական Վարչութեան Խառն ժողովի ակից առաջ ծընընդոց, ամուսնութեանց և վախճանմանց արձանագրական գործողութեանց հիմունքն ու ձեւն որոշած եւ յատուկ հրահանգներով երեք տեսակ ծանուցագրեր սահմանած և շրջաբերական գրութեամբ յանձնարարած էր մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց քահանայից դասերուն ու թաղական խորհրդոց, որ ըստ ամենայնի փոյթ տանին նոյն ծանուցագրոց անվրէպ գործադրութեան, լաւ ըմբռնելով նոցա կարեւորութիւնն։ Այս հրահանգ կը բերկնուած էր 1889 յունիս 5 թուական Պատրիարքական շրջաբերականաւ մը։

Արդ, ծանուցագրերն սպառած ըլլալով, ինորոյ տպագրուած են խնամով և ամուսնութեանց ծանուցագրերը Պատրիարքական շրջաբերականաւ մը զրկուած են մայրաքաղաքիս թաղերուն, իսկ միւսներն ալ յետոյ պիտի զրկուին։ Այդ շրջաբերականը՝ ծնընդոց-մկրտութեանց, ամուսնութեանց և վախճանմանց ծանուցագրերու անթիւ գործադրութիւնը յանձնարարած և պատուիրած է միանգամայն որ թաղերու մէջ բնակող ազգայնոց ծընընդեան, ամուսնութեան և վախճանման առթիւ տրուած ծանուցագրերն, որոց միշտ պէտք կունենան ազգայինք, չպարունակեն անճիշդ կամ թերի կէտեր, որպէսզի կատարուելիք պաշտօնական գործողութիւնք չխանգիպին յետաձգման, սահմանեալ օրինական պայմանաց միոյն անճիշդ կամ թերի ըլլալուն պատճառաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Ս. Ծննդեան տօնի առթիւ միմեանց այցելութիւններէ զերծ մնալու համար, Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի հաստատութեան հետեւեալ բարեգութ Տեարք բարեհաճած են նուիրել։

Մաթուս և Աբիկ էֆ. Ունճեան ղրչ.		540
Միքայէլ էֆ. Յակոբեան	»	108
Տիգրան » Կիւմիւշկերտան	»	108
Պատրիկ » Կիւլպէնկեան	»	108
Յովակիմ » Մ. Սթամպոլչեան	»	108
Մասեհ » Մասեհեան	»	20
Գառնիկ » Մարգիսոֆ	»	20
Նիքոթ » Սեդրոսեան	»	20
Ալիքսան » Ֆօրասանճեան	»	20
Մանուկ » Արզբեան	»	20

(Դրէմ Հոթ-Բ-ոյ-Ռիթ-ն)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Երէկ ծանուցինք յունական եկեղեցեաց բացումն։

Լ. Հերզէ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ այս առթիւ.

Կայսերական հրամանաւ կազմեալ Ծանձնաժողովը, զոր կը կազմեն Պետական Խորհրդոյ նախագահ Բարձր. Ռրիֆի փաշա, Դատական նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Վահան էֆէնտի և Վսեմ. Շահպազ էֆէնտի, երէկ (երկուշաբթի) գումարուեցաւ Դատական պաշտօնատան մէջ և երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Ֆէնէրի Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց՝ Էրզլիի և Տէրքոզի մետրապոլտաց և Եենիտիւնեա-Տիմիթրաքի էֆէնտիի հետ։ Խորհրդակցութեանց միջոցին, որքան տեսնուեցին դիշերուան մինչեւ ժամ մէկ, կայս. կառավարութեան բարձրաստիճան յոյն պաշտօնատարք, Ատսոխէա փաշա, Անթ-օրուլօ փաշա, Նիքոլաքի Սարգէնոքի փաշա, Արիսթարքի պէյ, Ֆօթիատէս պէյ, Քարաթէօտորի էֆէնտի և այլք՝ յանձնաժողովոյ նստին հրաւիրուեցան և անոնց կարծիքն առնուեցաւ։ Խորհրդակցութեանց նպատակն էր համաձայնութիւն դոյացնել առանձնաշնորհմանց խնդրոյն հինգերորդ կէտին վրայ որ առկախ կը մնար Բ. Դրան և Ֆէնէրի Պատրիարքարանին միջեւ։ Կարծեաց երկար փոխանակութիւններէ ետքը, համաձայնութեան մը յանգեցան և Դատական Նախարար Վսեմ. Ռիզա փաշա ըսաւ Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց թէ քրիստոնեայներու կոչակները դատական քննութեան մը չպիտի ենթարկուին, այլ պիտի ընդունուին Տէրութեան բոլոր դատարաններէն, պայմանաւ որ փաւերացած ըլլան Պատրիարքարանին, մետրապոլտի մը կամ անոր ներկայացուցչին կողմէ։ Գալով կոչակաց խնդիրներու առթիւ ծագելիք վէճերուն, ասոնց կարգադրութիւնը կը պատկանի Պատրիարքարանի խառն ժողովոյ իրաւասութեան ի կ. Պոլիս և մետրապոլտարանաց ժողովոց ի գաւառս։ այդ ժողովոց վճռագիրք (էլ-մէ-Ռ) անմիջական կերպիւ գործադրելի պիտի ըլլան։

Դատական Նախարարն յարեց թէ կայսերական Իրատէ մը պիտի հաստատէ այսօր (երեքշաբթի) Նոյեմբեր 22/3 և դեկտ. 13/25ի թէգզէրէներուն տրամադրութիւնները ինչպէս նաեւ յանձնաժողովոյ որոշումներն ի մասին կոչակաց։ Ի Վերջոյ, Ռիզա փաշա Ցունաց Պատրիարքարանի ներկայացուցչաց հաղորդեց Վեհ. Սուլթանի կայսերական փափագն՝ թէ իւր ժողովուրդք չզրկուին իրենց կրօնական պարտուց կատարումէն, Ծննդեան տօներուն առթիւ։ Այս ապահովութեանց և վերապետական փափագին վրայ՝ Էրէյլիի և Տէրքոզի մետրապոլիտք և Տիմիթրաքի էֆէնտի Եէնիտիւնեա խոկոյն Պատրիարքարան գացին ուր երկու ժողովներն առաւօտէն ի վեր գումարեալ էին արդէն։ Դատական պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցածները լսելէ յետոյ, երկու ժողովք միաձայնութեամբ որոշեցին համակերպիլ կայսերական փափաքին՝ իսկոյն հրաման ղրկելով մայրաքաղաքիս բոլոր յոյն եկեղեցեաց ինչպէս նաեւ գաւառաց մետրապոլիտներուն, կրօնական արարողութիւնները կատարել տալ այսօր։

Այս որոշումը տրուելուն պէս, երկու ժողովներէն կազմեալ պատգամաւորութիւն մը իսկոյն Մաքրիդիւղ դնաց, Ամեն. Տ. Դիոնեսիոս Ե. Պատրիարքին քով և ամեն ինչ հաղորդեց նմա։ Ն. Ամենապատուութիւն՝ փառք տալով Երկնից՝ Պատրիարքարանի խնդրոյն գոհացուցիչ լուծման համար, հեռագրել տուաւ ամենուրեք որ եկեղեցիք բացուին, պատարագ մատուցուի այսօր և գոհաբանական աղօթքներ կարդացուին վասն արեւշատութեան Վեհ. Սուլթանին։

Այս առաւօտ, արշալոյսին, մայրաքաղաքիս բոլոր յոյն եկեղեցեաց զանգակներն սկսան հնչել մեծագոյնդ և եկեղեցիք լցուած են հաւատացեալներով։ Բերայի փողոցները ամենայն մեծ օրերու յատուկ իրենց երեւոյթն զգեցած են և ամեն օք երջանիկ է առանձնաշնորհմանց խնդրոյն այս գոհացուցիչ լուծումէն։ Բազմաթիւ անձինք այս առաւօտ Բերայէն Ֆէնէրը գնացին՝ ներկայ գտնուելու հանդիսաւոր Պատարագին որ մատուցուեցաւ Մայր Եկեղեցւոյն մէջ։

Վերջին վայրկենին կ'իմանանք թէ կայսերական Իրատէն ելած է։

* * *

Ցունաց Պատրիարքարանի խնդիրը, կ'ըսէ Թ-ուէթ, որուն կարգադրութեան համար ժամանակէ մը հետէ բանակցութիւնք կը կատարուէին, այս վերջին մէկ երկու աւուրց մէջ կարգադրուեցաւ շնորհիւ կայս. կառավարութեան այն հաչտարար ոգւոյն, զոր ամեն ժամանակ և ամեն խնդրոյ մէջ ցոյց կուտայ։ Անհամաձայնութեան պատճառ եղող ամենէն վերջին կէտերու համար ալ համաձայնութիւն դոյացած է։

Նախընթաց գիշեր Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ թիկնապահ մը ի Մաքրիդիւղ Ցունաց Պատրիարք Ամեն. Տ. Դիոնէսիոսի քով գնաց և հաղորդեց կայս. Իրատէ մը որ կը հրամայէր եկեղեցիները բանալ, զի անհամաձայնութեան ամեն պատճառներ բարձուած էին և Ծննդեան տօնին առթիւ պէտք չէր որ Ն. Վեհափառութեան հաւատարիմ հպատակները կրօնական արարողութենէ զրկուած մնային։ Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքն անմիջապէս փութաց գործադրել կայս. սոյն Իրատէն և Պատրիարքարանի կրօնական ու քաղաքական ժողովոյ հետ համախորհուրդ, հետեւեալ շրջաբերականը զրկեց մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց։

Եկեղեցւոյ խնդիրը, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կարգադրուած ըլլալով, Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքն իւր պաշտօնը վերստանձնած է։ Այն եկեղեցին, որուն կրօնական պէտն էք, բացէ՛ք և հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարելով աղօթքներ ըրէ՛ք վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Նոյն գիշերն ուշ ժամանակ այս շրջաբերականն հաղորդուեցաւ մայրաքաղաքիս բոլոր յոյն եկեղեցեաց, որք բացուեցան և ժողովուրդն ի ձայն զանգակահարութեանց եկեղեցի դիմեց գունդագունդ։

Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքը գիշերանց Մաքրիդիւղէն Ֆէնէրի Պատրիարքարան գնաց և հոն՝ ի ներկայութեան կրօնական ու քաղաքական ժողովոյ անդամոց՝ եկեղեցի իջաւ ուր կրօնական արարողութենէ նախագահեց։ Ֆէնէրի եկեղեցւոյն ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքիս յունական բոլոր եկեղեցեաց մէջ եւս հանդիսաւոր մաղթանքներ կարդացուեցան վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Ըստ տեղեկութեանց Թ-ուէթի, Ցունաց Ամեն. Պատրիարքն երէկ Պատրիարքարան երթալով վերստանձնած է իւր պաշտօնը։ Ն. Ամենապատուութիւն մէկ քանի օրէն Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւը պիտի ունենայ։

* * *

Ցունական Նէ-ուէ-ս լրագիրը նախընթաց գիշեր ուշ ժամանակ յաւելուած մը հրատարակեց, որ ընդարձակօրէն կը պարունակէր Պատրիարքարանի խնդրոյն կարգադրութեանը համար ցարդ կատարուած բանակցութիւններն և Պատրիարքարանի կողմէ եկեղեցիները բանալու համար ի գաւառս զրկուած շրջաբերական-հեռագիրն որ աւասիկ։

Առանձնաշնորհմանց խնդիրը բարւոքլուծումմ ստացաւ։ կը հրամայեմք ձեզ հարկ եղած զեկոյցն ընել պէտք եղած տեղերն, ինչ միջոցաւ որ ըլլայ, որպէս զի եկեղեցեաց մէջ կրօնական արարողութիւնք սկսին և հանդիսաւոր բարեմաղթութիւնք ըլլան վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Նէ-ուէ՝ Պատրիարքարանի առանձնաշնորհմանց խնդրոյն սկիզբէն ցայսօր ստացած զանազան կերպարանքներուն վրայ խօսելէ յետոյ, կ'ըսէ.

«Այս առթիւ հաւատարիմ Ցոյն հպատակները իրենց հաւատարմութեան համար ապահովութիւններ տալով միանգամայն առիթ մը պիտի գտնեն գնահատելու թէ մեր Օգոստափառ Ինքնակալին եւ Իւր կայս. կառավարութեան արդարասէր ու գթոյգագութիւնքն զգացումներն անսահման են։

«Այս անգամ եւս ապացուցուած է թէ Վեհ. Սուլթանին և Իւր կայս. կառավարութեան համար որչա՛փ կարեւոր է պահպանել այն վաղեմի առանձնաշնորհումները զոր Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ Կայսեր ու անոր յաջորդող Օսմանեան Օգոստափառ Վեհապետաց կողմէ տրուած և Սուլթան Ապա-իւլ-Մէճիտ Կայսեր Խաթթը Հիւմայունով վերահաստատուած են։

Ցունաց Պատրիարքարանի խնդիրն այսպէս կարգադրուած ըլլալուն համար Նէ-ուէ՝ յանուն յոյն հաւատարիմ հպատակաց, շնորհակալութիւն կը մատուցանէ առ Վեհ. Սուլթանն եւ առ օսմ. կայս. կառավարութիւնն։

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Բեգրսպուրկի օսմանեան դեսպանատան երրորդ քարտուղար անուանեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարութեան օտար թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Հագգը պէյ։

Գանտիայի Նախնական դատարանին նախագահ անուանեցաւ Ագոբրա էֆէնտի, նախագահ Նախնական դատարանին Ռէթիմոյի։

Ռէթիմոյի Նախնական դատարանին նախագահ անուանեցաւ Մաքրոբուլօ էֆէնտի, անդամ Նախնական դատարանին Գանտիայի։

Ադրիանուպոլսոյ Խայրէպօլու գաւառակին դայմագամ անուանեցաւ Զիհնի պէյ, դայմագամ Իպսարէի։

— —

Իւլսպի առաջին աստիճան տրուեցաւ Վիեննայի օսմանեան դեսպանատան խորհրդական Նասրի պէյի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ մաքսային ժողովոյ դիւանին քարտուղարներէն Նուրէտտին պէյի և Մաքսային վերատեսչութեան արկղական Մահմուտ էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Խարիճիյէի վիճակագրութեանց դիւանի քարտուղարներէն Դատրի պէյի, Կիւմիւշխանէի թաղապետական բժիշկ Սատրգ էֆէնտիի, Լաթաքիոյ դաւառին թղթակցութեանց տնօրէն Ֆաիզ էֆէնտիի և Պաղտատի Ռէթիմի տնօրէն Վէհպի պէյի։

— —

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ գերմանացի բժիշկ Տոքթ. Քիրխհի, Տոքթ. Լայբնի եւ և Տոքթ. Լիպէրցի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Դերմանիոյ բարեգործական հիւանդանոցին բժիշկ Տոքթ. Ռէնորսի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ ճիպալեի Ռէժիի գործարանին տնօրէն Պ. Ֆլարիշի, Ռէժիի վարչութեան հաշուակալ Պ. Հէֆթէրի և մայրաքաղաքիս Ռէժիի տնօրէն Թէվֆիզ պէյի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Դերմանիոյ բարեգործական հիւանդանոցին վիրաբոյժ Տոքթ. Ս. Լէվիի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ Նարտէի հելլենական վաչտին հրամանատար դեր-գնդապետ Պ. Անտրէ Մոսմոթէնիսոսի և հինգերորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ նոյն վաչտին հարիւրապետներէն Պ. Բաթքոմանի։

— —

Ի ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏ

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ երէկ կայս. պալատ գնաց և ստացաւ Վեհ. Սուլթանի հրամանները։

ՓՈՌԻՐ ԱՍԻԱ

Տպագրական Տեսչութիւնն այս աւուր թուրք լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ Քարբերդէն, Բաղէշէն, Տիարպէքիրէն, Կարինէն և Տրապիզոնէն եկած 19 դեկտեմբեր թուական հեռագրերու համաձայն, այդ նահանգաց մէջ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, որ և է դէպք չէ պատահած և թէ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

— —

ԱԶԴԱԳԻՐ ՏՊԱԳՐ. ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

«Մ-ուէ-էվէ» լրագիրը, օրինաց հակառակը գործելու համարձակած ըլլալով, կը ծանուցուի արտօնատիրոջն որ եթէ իւր այդ ընթացքը կրկնէ խիստ պատժոյ պիտի ենթարկուի։»

25 դեկտեմբեր 1306

ԴԱՏԱՊԵՏԱՆ ՀԱՑ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԼՈՑ

Եղեռնագատ ատեանն երէկ դատեց ի Սիրքէճի բեռնակիր Առաքէլն, որ կայս. կառավարութեան դէմ ՁԱՍակար խօսքեր ըրած ըլլալուն համար ամբաստանուած էր։

Առաքել դատապարտուեցաւ հինգ տարուան բերդարգելութեան։

ԱՐԱՐ ԵՒ ՔԻԻՐՏ ՀԵՌԵԼԱԶՕՐՔ

Երէկ ծանուցուեցաւ թէ կայս. պալատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է արաբ և քիւրտ ցեղերէ հեծելազօրաց գունդեր կազմելու խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար։

Ցանձնաժողովոյ կողմէ տրուած որոշման մը համաձայն, առ այժմ քսան գունդեր պիտի կազմուին, ձիերը այդ ցեղերու կողմէ պիտի հայթայթուին, իսկ զէնքերը կայս. կառավարութեան կողմէ։ Այդ հեծելազօրքեր տարին երկու ամիս մարզանքներ պիտի կատարեն Սպարապետի Դրան կողմէ որոշեալ հեծեալ զօրաց սպայներու միջոցաւ։ Իւրաքանչիւր գունդի համար զատ զատ անուններ դրուած են։

— —

ԵԿԵՂԵՑԻՔ ԵՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը հրահանգ ուղղելով ամեն կողմ ծանոյց թէ առանց պաշտօնական արտօնութեան՝ եկեղեցւոյ, վարժարանի և այլ այդ կարգի հաստատութեանց բացումն արգիլուած ըլլալով, հարկ է բատ այնմ շարժիլ։

— —

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒՔ

Ճարոնական մարտանաւերու հրամանատարք ու սպայք երէկ արքունի Նաւարանն և այլ տեղեր այցելեցին։ Այսօր եւս Բ. Դուռն երթալով այցելութիւն պիտի տան Նախարարաց։

Ճարոնցի հիւրերն ուրբաթ օրը ներկայ պիտի գտնուին Մէլամլըքի արարողութեան և յետոյ կատարելի զօրահանդէսին։

— —

«ԷՐԹՈՂՐՈՒԼ»ի ՆԱՒԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ճարոնի Զէյդ Շէյ» լրագրոյ խմբագիրն, որ ճարոնական մարտանաւերովը մայրաքաղաքս եկած է, Էրթ-ուր-ուլի նաւաբեկութեան պատճառ եղողներուն սպայից ու նաւաստեաց ընտանիքներուն ի նպաստ 18,907 ֆրանք և 94 սանթիմ հաւաքելով յանձնած է յատկապէս կարգեալ յանձնաժողովին։

Ճարոնի կայսրուհին և այլ բարձրաստիճան անձինք ևս նուէրներ բրած են սոյն նաւաբեկութենէն ազատուողներուն։

Եղեռնագատ ատեանը չորս տարուան չդիմայակալ աշխատութեան դատապարտեց Նէվշէհրցի Մուսթաֆա ու Հասան անուն երկու մարդեր, որք կնոջ մը պատիւը բռնաբարած էին։

—Զմիւռնիոյ Ըղսահանէի աշակերտներէն չորսն երէկ մայրաքաղաքս բերուեցան և յառաջիկայ ուրբաթ օր Սէլամլըքի պահուն Վեհ. Սուլթանի անցնելիք ճամբուն վրայ պիտի կենան։

—Զեռնհաս իշխանութենէն մեծաշնորհ խնդրուած է փողոցներու գլուխը դրուած տախտակներն, որոց վրայ փողոցներու անունները գրուած են, ինչպէս նաեւ տուներու վրան գտնուած թիւերն աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար։ Այս աղերսագիր յանձնուած է Քաղաքապետութիւն։

—Մաքսային վերատեսչութեան մէջ խառն յանձնաժողով մը կազմուած է Թուրքիոյ և Պարսկաստանի միջեւ վերանորոգելի Թէնպէքիի սակագնոյն պատրաստութեան համար։

—Ըստ տեղեկութեանց Սադ-ի, ածուխի վաճառական Ահմէտ էֆէնտի, որ աղքատաց բաշխելի ածուխին մէկ մասը տալ յանձն առած է, տասը ֆրանսական ոսկի տուեր է Թաղապետութեան Թ. շրջանակին բաշխմանց պաշտօնեայ Մահմուտ պէյի, դեր-տնօրէն հաշուակալութեան դիւանին Քաղաքապետութեան, որպէս զի այդ ածուխները փոշիով և կոտրտուքներով յանձնէ։ Սակայն Մահմուտ պէյ անմիջապէս խնդիրը տեղեկագրած է Քաղաքապետութեան, որ պէտք եղածն ի գործ դրած է։

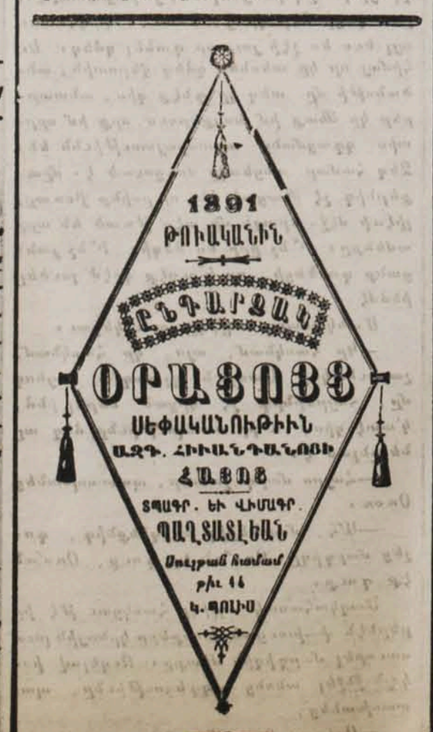

ՀԵՌԱԳՐԱՎԱՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 6 յունուար.— Իտալիոյ փոխարքայն հրաւիրեց լրագրապետները կոչումի ընել հանրային բարեգործութեան՝ ի նպաստ Իտալիոյի աղքատներու, որք այս պահուս ապրուստի ամեն միջոցներէ զուրկ են, և տղայք դպրոց չեն կրնար յաճախել՝ հագուստ և ուտեստ չունենալնուն համար։

—Լորտ Սալզպերի կը հերքէ այն լուրը թէ Ուաշինկթընի անգլ. դեսպանը վերջնագիր մատուցեր է Միացեալ Նահանգաց արտաքին գործոց Նախարար Պ. Պլէյնի, Պէհրինկեան ծովուն մէջ որսորդութեան իրաւանց վերաբերեալ։ Երեք չաբաթէ ի վեր այս մասին ո՛ և է բանակցութիւն չէ եղած։

ՎԻԵՆՆԱ, 6.— Պ. Զանքովի փեսին Պ. Լուցքանովի ի Վիեննա բնակութիւնն արգիլուեցաւ աւստրեան ոստիկանութեան կողմէ։

—Վիեննայի արուարձանաց մայրաքաղաքին հետ միացմանն առթիւ, որով մեծապէս ընդարձակուած է Վիեննայի քաղաքային շրջանակը, վիեննական ազատական ընկերակցութիւնք համախմբեցան, և շնորհակալութիւն քուէարկեցին առ կայսրն։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 6.—Հնդիկները մերժեցին Մայլս զօրավարին կողմէ իրենց առաջարկուած զինադադարն, (և հետեւապէս պատերազմը կը շարունակէ ընդ մէջ ամերիկեան զօրաց և կարմրամորթ Հնդկաց)։

ՓԱՐԻԶ, 6.— Լէյպնիթզկիի Նիքոլա Մաքսիմիլիանովիչ դուքսը մեռաւ։

—Հանրապետական լրագիրք ցնծութեամբ կ'ողջունեն Մերակոյտի ընտրութեանց արդիւնքն, որք պիտի զօրացնեն հանրապետական կուսակցութիւնը Մերակոյտին մէջ, որ Հանրապետութեան համար բեռ մը կը դառնար։ Պ. Ժիւլ Ֆէրրիի և Պ. տը Ֆրէսինէի ընտրութիւնք մանաւանդ գոհութեամբ կը նշանակուին։

—Պ. Անտրիէօյի դէմ, (որ պահ մը Պուլանժէյութեան յարած էր,) հանրապետական Պ. Քորի Մերակոյտի անդամ ընտրեցաւ։

ՊՈՒԼՈՆԵՐ, 6.— Պ. Օ'Պրիէն և Պ. Ճիլ վերադարձան՝ Պ. Փառնէլլի հետ բանակցութիւնները վերսկսելու։

ՊԵՐԼԻՆ, 6. (Ա. Հ. Գ.).— Բացարձակ կը հերքուի այն լուրը թէ գերման կառավարութիւնը պիտի հրամայէ եղեր չարժուն վիճակի մէջ դնել Ֆրանսայի սահմանաց մօտ գտնուող զօրաբանակները։

ՏՕՔԹ. ՆԷՄԲԹԻ, մասնագէտ կոկորդի, խոշափողի, ականջի և քթի հիւանդութեանց։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամեն օր։ Ժամ 10էն 1, ի Բերա, Կլավանի փողոց, թիւ 7։ 220

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 26 դեկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՓՈՒՅՑ		
3 տոկոս Լոնդրայի վրայ		10 3/4
3 » Բարիզի »		22 95
Օսմանեան Քանոնիսքան		
Երէկ երեկոյ գոց. (Մէյ-ոյ)	Ֆրանք	— —
Բերայի մէջ	»	20 34
Ռաուսուն բաղուեցաւ		20 24
Գեր-օրդի	»	20 25
Թահվիլաթը Օսմանիէ երեկ երեկոյ		— —
» » ժամ 5ին		79 20
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԻԵՒՊԼԱԹԻՒ		
Փոխառութիւն	A. Սէրի	43
»	B. »	23 3/8
»	C. »	20 24
ԲԱՑԱՆՈՒԹԻՒՆ		
Յոսիէֆէ էֆէնտի	Ա.	4 36
Քրէսթի էֆէնտի	Ռ.	9 12
Ղանչ աղա Գալաթ	»	6 16
Յոս. Շանտ էֆէնտի	»	4 26
Թրամուէյ	»	49 [Ի. Կ]
Ռուսիէի երկաթուղի	Ֆր.	78 5/8
Բանձնեթուղի Լավրիոսի	Գ. Կ.	152
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ		
Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 ֆրանքոց	»	87 22
Անգլիական ոսկի	»	110 25
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	107 35
Իմբերիալ	»	10 20
Քրիմիզ	»	51 20
Ռուսի թղթադրամ	»	7 88
Մէճ. ասիաթ. (սարբ)	»	108 16
Վենոց	»	102 20
Հինգոց	»	102 10
Մեթալիք	»	98 20
Թասֆիյէ	»	14 15
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	»	8—9

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 6 Յունուար, ժամ 3 վայր 25 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		95 42 1/2
» » 4 1/2 %		104 62 1/2
Օսմանեան քանոնիսքան Սէրի Դ.		19 32 1/2
Յոսմանեան երկաթուղի		78 62 1/2
» Լեւանտի քանոնիսքան		342 50
Գանչ Օթոման		620
Գրէտիթ Լիոնէ		830
Իտալական Ռանթ 5 %		94 72 1/2
Հիշպանական 5 %		473 50
Բրազիլիէ Թիւրք (1890)		408 75
Եգիպտական միացեալ		486 25
Գանչ աղ Բարի		858 75
Օսմ. մաս. արձէթուղի		463 75
Սուէզի ջրանցք		— —
Ոգեղինական արտաքին		— —
Ռիո Թինթօ		573 75
Մեսխիսիս		683 75
Զէր Լոնդրայի վրայ		25 17
Լոնդոն, 6 Յունվ. ժամ 6 վայր		— երեկոյ
Անգլ. քանոնիսքան		96 1/16
Օսմ. » Սէրի Դ.		18 3/4
» » » Ա.		43
» » » Բ.		28 3/8
» » » Գ.		18 3/4
Փոխառութիւն 1877		101 3/4
Գանչ Օթոման		14 3/8
Դրքագական միացեալ (ինդիգոյ)		96 1/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890		92 1/8
Ռիո Թինթօ		22 11/16
Յոհանեսպուրգ (փոխառ. Լոնդրայ)		101
Էլլինական 5 %		90 1/2
Մէնդօզա »		72 1/2
Լուսուական 1889		98
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		25 17
Պէրլին, 6 Յունվ. ժամ — վայր —		
Փոխանակութիւն Լոնդոնի վրայ		20 35
» Փարիզի »		80 25
Ռուսական թղթադրամ		236
Օսմանեան երկաթուղի		80 90
Օսմանեան քանոնիսքան Սէրի Դ.		18 80

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 6 Յունվ. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		95 37 1/2
Օսմանեան քանոնիսքան Դ.		18 95
Օսմանեան երկաթուղի		78 62 1/2
Օսմ. Բէժի		340
Բրիտանիէ Թիւրք		407 87 1/2
Օսմ. Մաքս. արձէթուղի		— —
Պանք Օթոման		618 75
Ռիո Թինթօ		571 25

ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ոչք են ոճրի և յիմարութեան առընչութիւնք, թէ կա՞ն ոճրագործներ զորս կարելի լինի խելագար, հետեւապէս մասամբ և պատասխանատուութենէ զերծ նկատել։ Այս խնդրոյ առթիւ միտքը կ'սկսի խռովիլ, և ամեն անգամ որ մի արտակարգ ոճիր ընդհանուրին հետաքրքրութիւնը գայ յուզել, գիտութենէ կը պահանջէ նորա լուծումը։ Հասարակ ոճիրներն ու յանցանքները խնդիր լինելէ հեռի են։ Արկղակալն որ խաղ մէջ կորսնցուցած է իւր վարպետին տուկը, աղջկան վրիժառութիւնը որ իւր սիրահարէն հրապուրուած ու լքուած է, և այլ այսօրինակ պարագայներ հոգեբանական առեղծուածներ չեն։ Զիրենք յուզիր մղող շարժառիթները թէ՛ այպանելի կ'երեւին և թէ մարդկային։ Բայց կան ոճիրներ որք միանգամայն կը պակուցնեն ու կ'ահարեկեն։ Այն վայրագութիւնը զոր այս ոճիրք կը պահանջեն, այն հրեշային պղարիւնութիւնը զոր այս ոճիրներու հեղինակները գործադրութեան միջոցին կը պարտաւորին ցոյց տալ, եղեռան ահագնութիւնը՝ բազդատմամբ շարժառիթին, բոլոր ասոնք մեր միտքը կը յուզեն ու կը չփոթեն միանգամայն։ Անորոշապէս կ'զգամք թէ այսօրինակ մարդիկ մեր նմաններն չեն բուրին իսկական նշանակութեամբը, և թէ կը պակսի իրենցմէ մարդկութեան ամենէն հիմնական յատկութիւններէն մին՝ այն է սէր և բարոյական զգացում։

Ցեւս առաւել կ'զգանք զայս, երբ տեսնենք ոճրագործները դատարանին մէջ կատարեալ ու անկեղծ անզգայութեամբ, անդրդուելի իրենց զոհին դիակն ի տես կամ ամենէ վշտաբեր երեսխօսութեանց (confrontation) մէջ, և առանց ցոյց տալու ցաւի և յուզման ամենաչնչին նշան մը իսկ։ «Սոքա հրէշներ են» կ'ըսէ ամեն ոք, ուսկից՝ «սոքա յիմարներ են» ըսելու միջեւ՝ քայլ մը միայն կը մնայ և այս քայլն ալ քանիցս առնուած է։ Հասարակաց խիղճը կարծես անմիջապէս ընդունելու էր այս գաղափարը, և ինքզինքը մխիթարուած համարել մը տածելով որ այս սոսկազդեցիկ չարագործներն իսկապէս հիւանդներ են միայն։ Բայց կան ոճիրներ որք միանգամայն կը պակուցնեն ու կ'ահարեկեն։ Այն վայրագութիւնը զոր այս ոճիրք կը պահանջեն, այն հրեշային պղարիւնութիւնը զոր այս ոճիրներու հեղինակները գործադրութեան միջոցին կը պարտաւորին ցոյց տալ, եղեռան ահագնութիւնը՝ բազդատմամբ շարժառիթին, բոլոր ասոնք մեր միտքը կը յուզեն ու կը չփոթեն միանգամայն։ Անորոշապէս կ'զգամք թէ այսօրինակ մարդիկ մեր նմաններն չեն բուրին իսկական նշանակութեամբը, և թէ կը պակսի իրենցմէ մարդկութեան ամենէն հիմնական յատկութիւններէն մին՝ այն է սէր և բարոյական զգացում։

Ցեւս առաւել կ'զգանք զայս, երբ տեսնենք ոճրագործները դատարանին մէջ կատարեալ ու անկեղծ անզգայութեամբ, անդրդուելի իրենց զոհին դիակն ի տես կամ ամենէ վշտաբեր երեսխօսութեանց (confrontation) մէջ, և առանց ցոյց տալու ցաւի և յուզման ամենաչնչին նշան մը իսկ։ «Սոքա հրէշներ են» կ'ըսէ ամեն ոք,

տոյդ խանգարում կայ, առանց ցնորման, առանց պատրաքի, առանց բանդագուշման, որուն ախտանշանները գլխաւորապէս կը կայանան մտային այն կարողութեանց ապականման մէջ զորս հասարակօրէն գործօն և բարոյական կարողութիւնք կ'անուանեն, և ոյք են՝ զգայմունք, սէր, հակամիտութիւնք, նկարագիր, բարք եւ վարք։ ։ ։ մարդ՝ բարոյական ճշմարիտ ըզգայութեան առաջ նկուն կ'իյնայ, զի այն ամեն հակամիտութիւնք, այն ամեն հաճոյք ոյց տեղի կուտայ առանց դիմադրելու, եսասէր են։ Կարծես իւր վարմունքը կը կառավարուի անբարոյական շարժառիթներով, որոնցմէ հաճոյքով տեղի կ'ուտայ ինք՝ առանց ցոյց տալու դիմադրութեան ամենաչնչին նշոյլ մը։» Եւ բարոյական զգացման այս ապականումը անուշտ չը տարածուիր իմացականութեան վրայ ալ։ Հիւանդը (զի արդարեւ հիւանդ մ'է նա) խիստ լաւ գիտէ հաշուել իւր գործոց գործադրութիւնը և պատրաստել այնպիսի միջոցներ որոցմով հասնի իւր նպատակին։ Անոր հետեւութիւններն ալ կը նախատեսէ, և ըստ այնմ զգուշութիւններ ձեռք կ'առնէ։ Երբ իւր շարագործութիւնները երեսին զարնեն, զայնս բացայայտող ու ինքզինքն արդարացնող պատճառներ ի մէջ կը բերէ։ Ի հարկին, նենգամտութիւն ու շարամտութիւն ալ կը փորձէ։ «Բարոյական կոյր» մըն է նա։ Դիպաց ամենամեծ մասին մէջ, բարոյական բոլոր այս զգացմանց ապականումը, որ անբստգիւտ անցեալ մ'ունեցող անձանց վրայ յանկարծուստ կ'երեւի, այսու իսկ կը յայտնէ իւր ախտաբանական բնութիւնը։ Ցապուշ կը կրթին շատ անգամ մարդիկ տեսնելով ցայն վայր պատուաւոր ուղղամիտ, բարեսիրտ ճանչցուած մէկը, որ կ'ըլլայ անձնասէր, ստոր, գող, գեղծ, մոլութեան մէջ անգրդուելի, տոգորուած այնպիսի շնական անզգայութեամբ մը, և ի լաւ անդր փոփոխման ամեն յոյս յօդս կը ցնդի։ Յետոյ, առեղծուածին լուծումը կատարուած է, երբ հիւանդութեան յառաջացումները աւելի որոշ կ'երեւին, երբ կը յայտնուի, օրինակի համար, ընդհանուր անդամալուծութիւնը, որ յառաջընթացն ու սկզբնական նշաններն էին սոյն բարոյական այլայլումներն։ Եթէ բոլոր բարոյական կոյրերը դրուէին ի շարս այս դասակարգին, իրենց անպատասխանատուութիւնը, գէթ մասամբ, տարակոյս չը պիտի վերցնէր։ Միակ դժուարութիւնը պիտի ըլլար ճշդապէս հիւանդութեան տեսակը որոշել (diagnostiquer) երբեմն երկարատեւ պարբերականին մէջ, ուր բարոյական զգայականութեան խանգարմունք միակ յայտնի նշաններն են հիւանդութեան։ Բայց, ինչպէս որ կան ի ծնէ կոյրեր և հիւանդութեան մը կամ դէպքի մը հետեւանօք կոյրեր, նոյնպէս կան «բարոյական կոյրեր ալ որոց կուրութիւնը արդիւնք է մտային նորածնունդ տկարացման մը, մինչդեռ այլոց բարոյական զգացման բացակայութիւնը բնածին ըլլալ կ'երեւի։ Այս վերջնոց առթիւ է ահա որ այս ծանր խնդիրները կը յուզուին։ Ի զուր կը կարծուի տեսնել անոնց վրայ ա՛նպիսի «չար բնութիւններ» զորս կարելի ըլլար խելացի և հաստատ կրթութեան մը շնորհիւ ուղղել։ Վէրքը շատ աւելի խոր է, անջինջ է նա, ի մի բան անբուժելի։ «Երբ կը տեսնուին, կ'ըսէ Պ. Մոցլէյ, պզտիկ տղայներ, ոճրի և մոլութեան գիտակցութիւնը ունենալու կարելիութենէն շատ առաջ, որք ինքզինքին կուտան ծայրայեղ մոլութիւններու և ի գործ կը դնեն ահաւոր ոճիրներ, բնազդական դիւրութեամբ մը և իրենց բնութեան յարակից եղող չարին միտումովը։ Երբ փորձառութիւնը կ'ապացուցանէ թէ պատիժը այս նորատի արարածներուն վրայ բարոյացուցիչ ազդեցութիւն մը չունի, ապացուցեալ է արդ թէ բարոյական տկարութիւնը իրողութիւն մըն է։»

Պէտք է յաւելուլ թէ ժառանգականութիւնը ստոյգ ահագին դեր մը կը խաղայ։ «Բարոյական կոյրերը» ստէպ ծընունդ են յիմար կամ լուսնոտ ծնողքներու։ Ոճրագործներու մասին վիճակագրութիւնք ընդհանրապէս կը հաստատեն այս իրողութիւնը։ Գրառասուները վեց առ հարիւր, կ'ըսէ Պ. Դառտ, ոճրագործները արբեցող հայրեր ու մայրեր ունեցած են, և տասն չորս առ հարիւր ուղղակի յիմար սերունդներ կամ ծնողքներ։ Եթէ աւելցնենք զանոնք եւս, որ ունեցած են լուսնոտ, արգանդային, կամ նոյն իսկ ոճրագործ ծնողքներ, [illegible] համեմատութիւնը կուենենք։ Հետեւապէս ի ծնէ «բարոյական կոյրերն» մեծաւ մասամբ կը պատկանին ժառանգական անկման պարագայից։ Ասի աւելի զօրեղապէս կը բացատրուի գի բարոյական զգացութիւնը (բա՝ որով կը նշանակեն զգացումներու և միտումներու ամբողջութիւնը) մարդկային սեռին ամենէն նոր ընդունած բանն լինելով, միանգամայն ամենէն անկայունն ու ամենէն տկարն է։ Կենդանի արարածոց ժառանգական անկման մասին Պ. Ռիպոյին հաստատած սա օրէնքը հանրածանօթ է. «Ինչ որ վերջէն կ'ընդունուի՝ ամենէն առաջ կը կորնչի։»

Ոչինչ նոյնչափ համաձայն է այդ օրէնքին որչափ «բարոյական կուրութիւնը» որ յաճախակի յերեւան կուգայ ալքօօլային, արգանդային (hysthérique) կամ յիմար ծնողաց վաւակներու վրայ։

Արդ, այս «բարոյական հայրերն» իրենց անպատասխանատու պէ՞տք է նկատել։

Պ. Մոցլէյ այդչափ յառաջ չ'երթար և խնդիրն ալ կարծուածին չափ պարզ չ'է։ Նախ՝ աստիճաններ կան զորս պէտք է որոշել։ Բարոյական զգացումը, առանց է որոշել։ Բարոյական զգացումը, առանց լիովին պակասելու, կրնայ յաւէտ կամ նուազ տկար ըլլալ։ Ոճիրը գործուելէն առաջ կամ նոյն իսկ ետքը, ի՞նչ կերպով հակնալ խղճի մը բարոյական ատիճանն, ու ըստ այնմ որոշել և՝ պատասխանատուութեան աստիճանը կը նանաչդրելով իսկ

կատարեալ «բարոյական կարողութիւն» մը, իմացականութիւնը կրնայ մնացած ըլլալ գրեթէ կամ բոլորովին անեղծ վիճակի մէջ։ Արդ չը բաւեր որ մարդ դատողութեամբ կարող ըլլայ գործելու, որպէս զի արդարութիւնն ալ իւր գործոց հաշիւն իրմէ պահանջէ։

Անտարակոյս «բարոյական կոյրերն» գէթ կրնան բարին և չարն իրարմէ զատնալեալ։ Խիստ լաւ գիտեն թէ այս ինչ բանն ընելու, և այն ինչը ընելու չէ։ Էր-պէն այո՛, բայց չեն դէ՞ռ։ և ահա այդ պատճառաւ իսկ գրեթէ անխուսափելի կերպով պիտի գործեն, իբր թէ անգէտ լինէին։ Զի՝ «պարզ գիտակցութիւնը գործելու եղանակը չը սահմաներ»։ ասի օրէնք մըն է զոր արդի հոգեբանութիւնը (Անգլիական հոգեբանութիւնը մանաւանդ) անհերքելի կացուցած է։ Երբեք չենք ըմբռնուիր գործել զուտ գաղափարով մը, տըրամաբանութեան մի ուղիղ հետեւութեամբ, կամ առարկայի կամ անձի մը պարզ մտաբերութեամբ։ Զմեզ մղող ուրիշ բան չէ բայց եթէ այդ գաղափարն կամ անձին ազդած հրապոյրն, այն հաճոյքներն ու խորշանքը՝ զորս նոքա ի մեզ կ'արթնցնեն, և մեր բնութեան այն թեթեւ ու խորին ձգտումները զորս նոքա կը գրգռեն։ Այլ ամեն ինչ որ ցուրտ և անըզգայ կը թողու մեզ՝ չը թողուր նաև որ գործենք։ Օր ըստ օրէ այս օրէնքն ստուգութիւն կ'ստանայ, ինչպէս խուժանին, նոյնպէս և անհատներու վրայ։ Երկուքն ալ կը գործեն, չէ՛ թէ իրենց գիտցած կերպովն, այլ սիրած։ Ոչ ոք ինքզինքը զոհած է գաղափարի մը համար, ում տրուած չէ իւր սիրան։ Հետեւապէս, բարոյ եւ չարի զանազանութեան գիտակցութիւնն ո՛չ միւնոյն իմաստն, ոչ ալ միւնոյն գործնական արժէքն ունի հասարակ մարդու մը կամ «բարոյական կոյրի» մը համար։ Երբ կանոնաւոր խիղճ մը բռնաբարութեան, թունաւորման, սպանման չարիք լինելը գիտէ, ըսել է թէ կը խորշի այս եղեռնական գործողութիւններէն, յանչափս կը սոսկայ անոնցմէ, եւ զայնս գործադրելու միակ գաղափարէն իսկ բընազդապէս կը խորշի։ Ապա ուրեմն, քաղաքակիրթ մարդուն խիղճը կը տարբերի վայրենիին խիղճէն, որ կը շարժէ, կը խողխողի և կը լափէ իւր թշնամին, կամ ուրիշ ո եւ է մի օտար անձ, մասվաճառ մը խղճահարութեամբն որ կով մը կ'ըսպաննէ ու կը յօշէ։ Կանոնաւոր խիղճ մը կ'զգայ թէ այսօրինակ ոճիր մը կը խորշեցնէ զինքն, ոչ մէկ կերպով կը հաւանի յայդմ, և եթէ կրից անսանձելի մի վայրկենին գործէ թէև մի այդպիսի ոճիր, յետոյ ըսպէ մը իսկ հանգիստ չի կրնար վայելել։ Ասոր կը հետեւի ահա խղճի խայթի արհաւիրքն եւ ապաշաւի պէտքը։ Իսկ գալով «բարոյական կոյրին», նա ասոնց և ոչ մին կ'զգայ։ Թափուած արեան, զոհին հանչիւնի և յօշուած անդամներու գաղափարը կանխապէս չը յուզեր զայն։ և ոճիրը գործուելէն ետքն իսկ, այլ եւս անոր յիշատակը զինքը չը խռովեր։ Բարոյական զգացման բացակայութիւնը բնածին ըլլալ կ'երեւի։ Այս վերջնոց առթիւ է ահա որ այս ծանր խնդիրները կը յուզուին։ Ի զուր կը կարծուի տեսնել անոնց վրայ ա՛նպիսի «չար բնութիւններ» զորս կարելի ըլլար խելացի և հաստատ կրթութեան մը շնորհիւ ուղղել։ Վէրքը շատ աւելի խոր է, անջինջ է նա, ի մի բան անբուժելի։ «Երբ կը տեսնուին, կ'ըսէ Պ. Մոցլէյ, պզտիկ տղայներ, ոճրի և մոլութեան գիտակցութիւնը ունենալու կարելիութենէն շատ առաջ, որք ինքզինքին կուտան ծայրայեղ մոլութիւններու և ի գործ կը դնեն ահաւոր ոճիրներ, բնազդական դիւրութեամբ մը և իրենց բնութեան յարակից եղող չարին միտումովը։ Երբ փորձառութիւնը կ'ապացուցանէ թէ պատիժը այս նորատի արարածներուն վրայ բարոյացուցիչ ազդեցութիւն մը չունի, ապացուցեալ է արդ թէ բարոյական տկարութիւնը իրողութիւն մըն է։»

Պէտք է յաւելուլ թէ ժառանգականութիւնը ստոյգ ահագին դեր մը կը խաղայ։ «Բարոյական կոյրերը» ստէպ ծընունդ են յիմար կամ լուսնոտ ծնողքներու։ Ոճրագործներու մասին վիճակագրութիւնք ընդհանրապէս կը հաստատեն այս իրողութիւնը։ Գրառասուները վեց առ հարիւր, կ'ըսէ Պ. Դառտ, ոճրագործները արբեցող հայրեր ու մայրեր ունեցած են, և տասն չորս առ հարիւր ուղղակի յիմար սերունդներ կամ ծնողքներ։ Եթէ աւելցնենք զանոնք եւս, որ ունեցած են լուսնոտ, արգանդային, կամ նոյն իսկ ոճրագործ ծնողքներ, [illegible] համեմատութիւնը կուենենք։ Հետեւապէս ի ծնէ «բարոյական կոյրերն» մեծաւ մասամբ կը պատկանին ժառանգական անկման պարագայից։ Ասի աւելի զօրեղապէս կը բացատրուի գի բարոյական զգացութիւնը (բա՝ որով կը նշանակեն զգացումներու և միտումներու ամբողջութիւնը) մարդկային սեռին ամենէն նոր ընդունած բանն լինելով, միանգամայն ամենէն անկայունն ու ամենէն տկարն է։ Կենդանի արարածոց ժառանգական անկման մասին Պ. Ռիպոյին հաստատած սա օրէնքը հանրածանօթ է. «Ինչ որ վերջէն կ'ընդունուի՝ ամենէն առաջ կը կորնչի։»

Ոչինչ նոյնչափ համաձայն է այդ օրէնքին որչափ «բարոյական կուրութիւնը» որ յաճախակի յերեւան կուգայ ալքօօլային, արգանդային (hysthérique) կամ յիմար ծնողաց վաւակներու վրայ։

Արդ, այս «բարոյական հայրերն» իրենց անպատասխանատու պէ՞տք է նկատել։

Պ. Մոցլէյ այդչափ յառաջ չ'երթար և խնդիրն ալ կարծուածին չափ պարզ չ'է։ Նախ՝ աստիճաններ կան զորս պէտք է որոշել։ Բարոյական զգացումը, առանց լիովին պակասելու, կրնայ յաւէտ կամ նուազ տկար ըլլալ։ Ոճիրը գործուելէն առաջ կամ նոյն իսկ ետքը, ի՞նչ կերպով հակնալ խղճի մը բարոյական ատիճանն, ու ըստ այնմ որոշել և՝ պատասխանատուութեան աստիճանը կը նանաչդրելով իսկ

զմարդն կը [illegible], և կ'[illegible], ինքն իրմէ կ'անգիտացնէ, կ'օտարացնէ զինքն իրեն և այլ ոմն կը ներմուծէ ի նա, և միւնոյն ժամանակ դժբաղդ խելագարը գոգցես կը դադրի իւր նմաններուն հետ հաղորդ ակցելէ։ Քիչ քիչ կ'ամփոփուի նա շրջանակի մը մէջ որ կը մեծացնէ զինքը։ Իւր մասնաւոր կարծիքը, գաղափարները և գործողութեան պատճառները կ'ուենենայ, մարդկային չէ էա այլ եւս։ ուրեմն պատասխանատու ալ չը կրնար ըլլալ։

Բայց որքան ատեն որ մարդ իւր անձին տէրը մնայ, իրաւունք չունի այն անպատասխանատուութեան որ մտային խանգարման բաժինն է լոկ։ Մարդ մը եթէ անմիտ է, թէպէտ բնութեան բերմամբ, դարձեալ ենթակայ է ծաղու։ Նոյնպէս մարդ մը, չար եւ վատթար թէպէտ ի ծնէ, դարձեալ արժանի է իրեն տրուած պատժոյն, եթէ տեղի տայ իւր վատ բընազդներուն։

Ո՛չ բաւական յիմար է նա և ոչ բաւական ինքնակորոյս, որպէսզի իրր անպատասխանատու նկատուի։ Մարդիկ ո՛չ մէկ բանով իրարու հաւասար կը ծնին, ո՛չ բարւոյ և չարի տրամադրութեամբ, ոչ ալ կորովով ու իմացականութեամբ։ Եւ սակայն օրէնքն ընդունած է այս հաւասարութիւնն, առանց որոյ օրէնքը գոյութիւն չէր ունենար։ Ճշդապէս հաստատուած ախտաբանական պարագայներու մէջ միայն բացառութիւն կ'ըլլայ, երբ ապացուցուի թէ մարդ իւր ինքնանձնաճանչութիւնը կորուած է և իր անձի տէրը չէ։ Բայց «բարոյական կոյրը» բնաւ չը լրացներ այս պայմանն, և հետեւապէս իրր պատասխանատու նկատուելու է և ըստ այնմ պէտք է վարուիլ անոր հետ։

Ըստ սոյն տեսութեան, ոճրի մը հեղինակը, եթէ վերոնշեալ գրգռման մը կամ զառանցական գաղափարի մը ազդեցութեան ներքեւ գործած է, անպատասխանատուութեան առանձնաշնորհումը կը վայելէ, զի իսկապէս ինքը չէ որ այդ ոճիրն ի գործ դրած է։ Մի այլ ոճրագործ ոյր «բարոյական կուրութիւնը» անուրանալի է, և որոյ ի տղայ տիոց չարագործութեան հակամէտ լինելուն ապացոյցները տեսնուած են, ընդհակառակն պատասխանատու կ'ըլլայ, զի չարիքը գործած պահուն իւր անձին տէրն էր։ Բայց եթէ այս թշուառը ալքօօլային կամ արգանդային անձի մը, խելագարի մը զաւակն է, եթէ իւր «բարոյական կուրութիւնը», խիստ ճշմարտանմանապէս, լոկ հայրական կամ մայրական ջլախտի մը փոխանցութիւնն ու ժառանգոնթիւնն է։ ։ ։ այդ ջլախտը պիտի բաւէր պատասխանատուութենէ ազատ կացուցանել նորա ծնողքը, եթէ նոյն իսկ սոքա իրենց մոլութեամբը զայն զայրացուցած ըլլային, եւ որ սակայն իւրենց տարասերեալ որդւոյն համար ժառանգական ճակատագիր մ'ըլլալով հանդերձ, պատասխանատուութեան ապացոյց մը կը համարուի։ Դժուարին է այս տեսութիւնը պաշտպանել։ Եթէ «բարոյական կուրութիւնը» իրօք ի ծնէ գոյութիւն ունի (եւ փորձը այս մասին տաբակոյս չը ձգեր), ապա ուրեմն գէթ մասամբ պատճառ պէտք էր համարուիլ անպատասխանատուութեան, ինչպէս որ մըտաւորական տկարութիւնը «պակասամիտներու», «անկարողներու» և «ապուշներու» համար։ Երբ մտաւորական կարողութեանց խանգարման վրայ ըլլայ խնդիրը, ամեն ոք համամիտ է. ապա ուրեմն ինչո՞ւ համամիտ չեն երբ խնդիրը բարոյական զգացման մը բնածին չարութեան կը պատկանի։

Ասոր պատճառը ուրիշ բան չէ բայց եթէ գործադրութեան դժուարութիւններն։ «Պակասամիտք» ու ապուշք քնկեթեան սովորական գործառնութեան մէջ անկարող են մնալ։ Իրենց մտաւորական վիճակը կը մատնէ զիրենք։

Ընդհանրապէս, ապաստանարաններու մէջ կը զետեղուին, նախ քան ի գործ ածելն արարք մը զոր դատարաններն իրաւունք մը ունենային դատելու։ Եթէ սակայն ապուշ մը սպանութեամբ մը կամ հրձիգութեամբ մը յանցապարտ ըլլայ, անպատասխանատու կը հռչակուի, իբրու թէ առանց մտածելու գործած լինէր։ Այս անպատասխանատուութիւնն ոչ զոք կը նեղէ, որովհետեւ ուրիշ մարդասպան մը կամ հրձիգ մը ի պաշտպանութիւն անձին չի կրնար երբեք զայն օրինակ ցոյց տալ։ Բայց «բարոյական կոյրերն» բոլորովին տարբեր կերպով վտանգաւոր են ընկերութեան։ Նախ կ'ապրին անոր հետ կամ լաւ եւս կ'ապրին ի մէջ անոր։ Իրենց բնածին չարութիւնը, իրենց վատ բնազդումները բնականապէս զիրենք կը ձգեն ոճրագործութեան լեգէոնին մէջ, ոյր ապահովեալ զինուորները կը լինին։ Հոն կը դաստիարակուին, այդ արհեստին բարքերը կ'ըստանձնեն եւ հանրային իշխանութիւնը ա՛յն ատեն միայն իւր ձեռքն անոնց վրայ կրնայ ծանրացնել, երբ յանցանք մը կամ ոճիր մը արդարութեան առջեւ կը բերէ զանոնք։ Այս յանցանքն կամ ոճիրը կը բընայ իրենց բնածին «բարոյական կուրութիւնը» երեւան հանելու բնութիւնը չունենալ, գողութեան մը կամ յարձակման մը կրնան պարզապէս մեղսակից եղած ըլլալ եւ այլոց հետ կը դատապարտուին։ Ապագային միայն, երբ ազատութիւն գտանեն, գուցէ պիտի գործեն մի ահաւոր ոճիր որ զիրենք աւելի մեծէն ուսումնասիրելու պիտի ծառայէ։ Այն ատեն պիտի նշմարուի իրենց չարութեան ախտաբանական եւ մասնաւոր բնութիւնը։ Բայց, յայնժամ իսկ, ընկերային շահը չը պիտի ների որ նոքա անպատասխանատու հռչակուին, ու փոխանակ պատժուելու, յատուկ ապաստանարաններու մէջ դրուին, ուր անկարող ըլլան այլոց վնասելու։

Արդարեւ, ի՞նչ է ընկերութեան մեծագոյն շահը, ի՞նչ է այն նպատակն ում կը ձգտի պատժական արդարութիւնը։ Հասարակաց ապահովութիւնը պաշտպանել, եւ ասոր համար, արգելուլ ոճիրներն որպէս զի որչափ որ կարելի է չի կրկնուին։

Այս ոճիրք (խօսքս մարդասպանութեան վրայ է մանաւանդ) հակընկերական կրից սաստիկ պայթումէն ընդհանրապէս յառաջ կուգան։ ոյք են, վայելքի անհրաժեշտ պէտքը, կատաղի զայրոյթ, նախանձ և անագորոյն ու անասնական թելադրումներ։ Երկու տեսակ սանձեր կան որ կը ձգտին զայնս կասեցնելու։ Մին՝ բարոյական սանձն է, այսինքն մեր նկարագրած զգացումներու և բնազդներու ամբողջութիւնը, մարդկային փոխադարձ համակրանք, տկարներու մասին գթութիւն, թափուած արեան սոսկում, խղճի խայթի նախազգացում։ միւսն է ընկերային սանձն, այսինքն արդարութեան, բանտի եւ կառափնատի նախատեսութիւնը։ Արդ «բարոյական կոյրերու համար, բարոյական սանձը գոյութիւն չունի, մինակ՝ ընկերային սանձը կրնայ զայնս զսպել։ Անշնաս մարդ մը վատաբար ըսպաննելը, միմիայն գնչացնելու համար իրենց կիրքը կամ քմահաճոյքն, եթէ այլապէս չեն կրնար իրենց նպատակին հասնիլ, բնաւ չընկրկեր զիրենք, եւ հետեւաբար գաղափարէն ի դործադրութիւն պիտի անցնէին անմիջապէս, եթէ չը գիտնային որ իրենց կեանքն ու ազատութիւնը վտանգի մէջ կը դնէին։ Արդ, զայնս անպատասխանատու հռչակելով, միթէ ջնջել կամ գէթ թեթեւցնելո՞ւ է մեռացած այս վերջին սանձն, որ հոգիս հազ կը բաւէ։ Ընկերութեան ամենածանր վնաս մը հասցնել չէ՞ր զինաթափ ընելն զնա ճիշդ ընդդէմ նոցա որ իւր է՛ն վտանգաւոր պատահական թշնամիներն են։ և արդէն այս «բարոյական կոյրերու» կատաղութեանը ենթարկուող զոհերն արժանի չե՞ն որ ամեն բան ըլլայ զիրենք խընայելու համար։ Վիճակագրութիւնը կը հաստատէ թէ այն ոճիրք այդ դէմ ձեռք առնուած միջոցներ կը տկարանան, անմիջապէս և սաստիկ արագութեամբ շատանալու կը ձգտին։ Ընկերային սանձը թուլնալուն պէս, բարոյական սանձին անբաւականութիւնը յերեւան կուգայ։ Թերեւս կարծուածէն ալ աւելի զանցառու կը գտնուի։ Թերեւս իսկ, շատերու նկատմամբ, չունի պէտք եղած զօրութիւնն ինքնին դիմադրելու համար ոճրագործական մղմանց և չար օրինակի այնքան վնասանգաւոր տարածումին։

* *

Այսպէս, ընկերութիւնը կը գտնուի տեսակ մը երկայրաբանութեան հանդէպ «բարոյական կոյրերու» հետ, կա՛մ վարուիլ իրր ողջամիտ անձինք, և հետեւապէս լիովին պատասխանատու—ինչ որ, չըսեմ անիրաւութիւն մը, այլ գոնէ օրինական կեղծիք մըն է — և կա՛մ, յաղագս իւրեանց «բարոյական կուրութեան», գէթ մասամբ անպատասխանատու ճանչնալ զայնս, բայց այն ատենն ալ պիտի բաղմանայրս աներկբայապէս այս [illegible]ներ զորս արգիլելու և բնաջինջ ընելու կը հետամտի ընկերութիւնը։ Այլ սակայն առանց բնաւ երկմտելու, չի պիտի ուզէ որ պատժական արդարութեան ազդեցութիւնն ոգեմալուութեան դատապարտուի, ու պիտի ընտրէ «բարոյական կոյրերու» լիուլի պատասխանատուութիւնը։ Ոճրագործի մը «բարոյական կուրութիւնը» որչափ ալ ստոյգ ըլլայ, նորէն պիտի դատուի և դատապարտուի, յանուն ընկերային պահպանման գերագոյն շահին։

Պատասխանատուութեան խնդրոյն այս լուծումը անխուսափելի է ընկերային կեանքի պահպանման առթիւ, բայց, ճիշտ այդպէս լինելուն համար իսկ, առժամանակեայ է։ Երկու չարեաց միջեւ, մեր արդարութիւնը փոքրագոյնը կ'ընտրէ։ և ատոր համար այպանելի չի կրնար ըլլալ։ բայց միթէ այս փոքրագոյն չարիքն ալ չարիք մը չէ՞։ Իրաւ է որ «բարոյական կոյրերը», զոր այժմեայ արդարութիւնը իրր պատասխանատու կը նկատէ, և այդու հետեւութեամբ, կը պատժէ, արժանի չեն գթութեան։ Զգայութիւնն այս պարագային ամենէն աւելի ծաղրելի պիտի լինէր։ Հազարաւոր առարկայներ կան մեր չուրջը որ զմեզ անտարբեր կը թողուն և որք աւելի արժանի էին մեր գթութեան քան այն թշուառներն, ինքնին բոլորովին զուրկ գթութենէ ու խղճի խայթէ։ Երբ ընկերութեան մէջէն ջնջուին ասոնք, իրեն համար մեծ օգուտ մըն է, իւր շահը կը պահանջէ որ անոնք իր մէջէն արտաքսուին։

Սակայն խնդիրը քիչ մը աւելի բարդէն քննելով, այս «բարոյական կոյրերն» առաւել թշուառներ չե՞ն քան յանցաւորներ։ Զայնս՝ մարդկային ընդհանուր ժառանգութեան ամենէն գեղեցիկ բաժինէն զրկուած նկատելու չե՞նք, և քան ապուշներն բնութենէն առաւել եւս խղճատանգուած չե՞ն Վասնզի, առաջնոց իմացականութիւն զլանալով՝ զայնս գթութեան առարկայներ կը դարձնէ լոկ, մինչդեռ վերջիններէն բարոյական զգացումը կորզելով՝ ատելութեան և սոսկումի առարկայներ կը յօրինէ։ Նոյնպէս, չե՞նք գիտեր թէ անոց մեծ մասը իրենց սերընդեան մոլութիւններուն և յանցանաց պատիժը միայն կը կրեն, և թէ ախտաւոր ժառանգութեան ներկայացուցիչները կը համարուին։ Արդ, իրենց այս վիճակին մէջ, այս թշուառներն առաւել ամօթ քան ատելութիւն ներշնչելու էին մեզ, և իսկապէս լուսաւորեալ ընկերութիւն մը, այդ ոճիրներուն համար փոխանակ զայնս պատժելու, բաւականանալու էր զանոնք արգելուլ որ վնաս չը հասցնեն, և ծածկել մասնաւոր ապաստանարաններու մէջ իւր թշուառութեանց այս տխո՛ւր վկայներն։ Բայց մեր ընկերութիւնը տակաւին հոս հասած չէ և իւր անձնապաշտպանութեան շահը կը տիրապետէ այլոց վրայ։

Կարելի է յուսալ որ ապագային—տակաւին խիստ հեռի— այս պաշտպանութիւնը կազմուի աւելի բանաւոր, աւելի գիտական, միանգամայն աւելի մարդկային եղանակաւ մը։ Ցայս վայր, ընտրուած եղանակն է գործուած ոճիրները զսպել, և ատոր կրկնումը ապահովող միջոց գըտնել։ միայն ահարկութիւնը եղած է։ Այս միջոց անչուշտ անպէտ չէ, բայց ո՛րքան անբաւական, փորձը հաստատած է զայս շատ անգամներ։ Բանաւոր եղանակն պիտի ըլլար ի նկատ առնուլ բնական և բարոյական պատճառներն, որոցմէ կը ծնի «մեծ ոճրականութիւնը» մաքառիլ օրինակի համար, ալքօօլականութեան կամ այլ մոլութեանց կամ ախտերու դէմ որք հետզհետէ նիթապէս և բարոյապէս կ'ապականեն սերունդը, հսկել տղայոց բարոյական կրթութեան վրայ, քննել և կասեցնել չարին ծաւալումը։ Հազի՞ թէ սկսած ենք բարոյապէս լքուած տղայութեամբ զբաղիլ, եւ սակայն ընկերական ո՞ր շահն առաւել ստիպողական, ո՞ր պարտականութիւնն առաւել գերադաս է։

Ամեն ոք զգացած է այժմ հանրային առողջութեան բարիքները, եւ ճանաչած նորա պահանջման արդարացի լինելը՝ համոզում գոյացած է թէ, քաղաքի մը բոլոր բնակչաց վրայ հաւասարապէս տիրելու է առողջական համերաշխութիւնը։ օրինակի համար, եթէ ձգեն որ թշուառ եւ վատառողջ թաղերու մէջ գէշ օդ, գէշ լոյս, գէշ ջուր բաշխուելով դառնան ժանտատենդի եւ կեղծամաշկութեան բոյներ, յայտ է թէ ադոնցմէ հիւանդութիւնը բոլոր քաղաքին վրայ ալ կը տարածուի։ Ուրեմն ընդհանուրին շահը կը պահանջէ մաքրել այդ թաղերը, որք միշտ կ'սպառնան զայլս ապականել։ Եւ ճիշդ այդ շահն է որ զարդիս ընել կուտայ մարդկութեան այն ծախսերն, ոյց արդէն երկար ժամանակ առաջ ձեռնարկելու էր։ Նմանապէս, այն վնասները՝ զորս ընկերութիւնը կը կրէ ոճրագործներու գոյութենէն, մասամբ իրեն կը պարտի նոյն իսկ, իւր անհոգութեան, իւր մարդասիրական պակասութեան, իւր հաւերաշխական մոռացման, եթէ յարատեւութեամբ եւ եռանդով փոյթ տանէր առողջացնելու ընկերային ստորին խաւերն, սահմանափակելու բարոյական ապականութեան կեդրոններն, և տակաւ առ տակաւ զայնս չիջուցանելու։ Եթէ հակնար թէ իւր պարտականութիւնն ա՛ւ շատը իրմէ կը պահանջեն լուրջ եւ ուշագիր մի բարոյական կրթութիւն ապահովել տղայոց։ անտարակոյս այդու պիտի կարենար աւելի զօրեղապէս յաղթանակել յարաձուն ոճրականութեան քան բանտարկութիւնն ու աքսոր։ Զը բաւեր որ ընկերային մարմինը զինք նեղող վատ տարրերը ջնջէ իւր մէջէն, այլ այնպէս մը ընելու է որ անոնք անդամ մըն ալ աւելի բազմութեամբ չը ծնին։ Տարրական ճշմարտութիւններ, զորս սակայն դժուար է գործնական վիճակի վերածել։ Շատ բան կը յուսացուի ընկերային գիտութեան յառաջդիմութեամբ պիտի հաստատեն հաւերաշխութեան օրէնքները որով այլ եւս ոչ ոք պիտի կարենայ աչք խփել անոնցմէ բղխող հետեւութեանց։ Ասոնց ևս կը պատճառի այն նշանաւոր առածը թէ՝ «գիտուն լինել՝ նախատեսելու և հետեւապէս կարենալու համար»։

Մեծ անխոհեմութիւն կը համարինք կանխապէս գուշակել այն եղանակն ում պիտի հետեւի մեր ընկերութենէն աւելի յառաջադէմ ընկերութիւն մը, թէ՛ գիտական և թէ բարոյական կրկին տեսակէտներով։ Մենք ուզեցինք ցուցնել պարզապէս թէ, ոճրագործներու պատասխանատուութեան խնդիրն՝ եթէ քիչ մը ուշագրութեամբ քննուի՝ անմիջապէս ուրիշ մըն ալ կը ծնի։ Մինչ ընկերութիւնն եւս պատասխանատուութեան մաս մը չունի՞ ոճրագործութեան լեգէոնին յարատեւ ամման մէջ։

Արդեօք ինքն ալ մասնակցութիւն մը չունի՞ բարոյական կոյրերու երեւոյթին մէջ։ Կարելի չէ՞ յուսալ որ օր մը տնոց թիւը նուազի և ի ժամու ճանչցուի անոնց բարոյական տկարութիւնը, ոճրի մը կատարուելէն վերջը զայնս պատժելու դժուար կացութեան մէջ չը գտնուելու համար։ Այլանդակ և արդէն իսկ անգործադրելի է այն գաղափարը որ կը կայանայ ընկերութեան ինքնապաշտպանութեան այն միակ ազդու միջոցը բաւանալու մասին, միջոց՝ որով այժմ կը գործէ նա, և ջատագովել իւր ամենէն նշանաւոր թշնամիներուն պատասխանատուութիւնը։

Վերջապէս արդարացի է խնդրել իրմէ որ ինքն իր վրայ ակնարկ մը նետէ, գիտնալու համար թէ, իւր տգիտութիւնը և անտարբերութիւնը գէթ մասամբ պատճառ են այն չարեաց որոցմով կը տառապի ինքն և զորս կը պատժէ։

ԼԷՎԻ—ՊՈՒԻԼ

ԿԱՂԱՆԴ

Ընտիր պատկերներ
Ցոյժ ճաշակաւոր
Կաղանդի նուէր
Գնով չափաւոր.
Եւ ուրիշ տեսակ
Նիթեր պիտանի
Զոր ամեն քսակ
Դիւրաւ կը տանի։

Դիմել ի Թղթավաճառանոց Ա. Մ. Գաբրիպեան Թիւ 44 Եիւքսէք գալտրբրմ Ղալաթիա, կամ ի մասնաճիւղն Թիւ 366 Ս. զուն Զարչը, Պոլիս։ 381 5—6

ՎԻԹՐՕ—ԿԼԱՍԻԷ

VITRAUX GLACIERS

ԱՊԱԿԵՆԿԱՐ

Դիւրագիտ!§Դիմացկուն!

Բնութեան հիւսքանչ տեսարանաց, ծաղկանց ու թռչնոց ծովային ու դաշտային, պատմական ու գիտական բիւրատեսակ պատկեր եւ նկարներով, նուրբ և թափանցիկ նորահնար թերթիկներ են ամեն ծաւալով ու գնով։ Այդ թերթիկներ հիւրասրահներու գրանց, նրբանցքներու բաժանմանց և ցերմանոցներու ու բարձրագիր լուսամուտներու ապակիներու վրայ կը փակցուին, որով ամեն ճաշակի և տեղոյ յարմար գեղեցիկ զարդ մը կը կազմեն և միանգամայն տակուն ու տեւական կ'ընեն դիւրաբեկ ապակին։

Ընդհանուր ներկայացուցիչ ու վաճառական Թուրքիոյ ՉԱՕՆ ՍԻՐԱՔԵԱՆ
209 Կ. Պոլիս Ճէրրէ Եէն Ռիս 14-16

Վաճառատեղիք.—Կ. Պոլիս, Գալաթա Մեծ մաքսի դէմ Պէն դէր Զէլիթ։—Զալաթիա Մանմուտի փողոց Թիւ 15; Թղթավաճառատուն Ա. և Օ. Փանոսեան.—Բերա, Մեծ Փողոց Թիւ 371 Նաալեան Եղբարք.—Բերա, Մեծ-Փողոց Լիւքսէմպուրկի մօտ Թիւ 120 Ժ. Լուտիք.—Բերա Մեծ Փողոց Թիւ 136, Բոզմա Վուշինօ

ՍՊՈՂԻ ՄՕՌԻՒ ՉԿԱՆ ՕԶԱՐԱԿ
Եըլտրէզ, Կ. Պոլիս, 3 դե

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

"ՓԻՆԻՔՍ"

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

Հիմնեալ ի Լոնտրն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթասուց համար։

27

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանաց և մինչորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ենթասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եղերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ Ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » » 12,773,779

ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՈՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Ֆռանք 6,250,000 Պահեստի դրամ Ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 Ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ հայոյն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

38

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ցուցակ կը ընդ խորշոմներն և ուն և կերպով յառաջ եկած սպիներու, կ'անհետացնէ ծոցերի նշանները, ցաններն աքսին թարմ տյրուցքը և այլն։

Դիմքին կատաղ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները Գեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար Քանկարի գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Գ. Ֆ. Գէլիս, Ֆընոբքլեան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր սիներանոցն է Լամանեան Գարաւանա, Գալաթիա, Սիւքիւլ գալաբրամ, Վայվոտայի քովն։ Անհեղինակներն զգուշանալու համար, դիմել միայն սիներանոցին։

33

ՊՈՒՏԱՐԼԷՆԹԻ ՄԱՔԻՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ յառաջադիմութեան, մշակման կարգուութեան եւ արտածման մեծ միջոցներ ստացան։ Ամենայն ոք ուշադրութիւնդ դարձրէք կան հանրայնոց համար։

Սա՞ — մեծագոյն մշականկերն պատուած է ինն ցուցահանդէսներ սէլ։ Եւ ժամանակ եռթն ոսկեայ եւ արծաթեայ պատուանշանով։ Լայն ասած բժշկական աշխարհին համաձայնմամբ կը վայելէ իր ազդուութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՊՈՒՏԱՐԼԷՆԹ-ի ՀԱՅԵՑ աղբիւրը վերջերս դրաւուած է Լարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լանսանի համաձայնագրը Լիմանը-Հորիգալ հիւանդանոցին։ բաց ասած, այս ջուրը ամէն առաջին փորձով կը լայնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսչարանները ծրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտապէշթի դրասենեակին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնելու համար, խնդրութիւն է սիրա փնտռել «Ֆրանսուա-Ժոզէֆի մարգարտական» դեբիրին նշանը որ կը գտնուի ամէն չիշերուն վրայ։

ԳՈՒՐԱՅԵՆԵԼԻՔ ՄԻՇՏ ՋՈՒՐՆ

RANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱՐԼԷՆԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Ուրբաթնիբր եղանակի սկիզբը ստանալուն համար մաքրելու համար։

ԱՄԷՆ ԱՒՐԵՔ ԿԸ ԵԱԲՈՒԻ

Ը գտնուի Տ. և Մ. Մէգիրի և Ս. Քրիգիաէս Պոլիս, Ս Գասդորիասէս և Ա. Թիթոս Գալաթիա, Ճ. Քանգուլ ի Լերա, Թուրքիոյ համար գործակալն է Գ. Ֆ. Գէլիս, ի Պոլիս։

34

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ

ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Գեօյիւք Միլլէթ խան, մի-ջադգ. թղթատարատան վրայի յարկը, և ի Զմիւռնիա Էվանկէլիքի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համարում մի ստացած է ի մէջ, այս ձմրան եղանակին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պէլճիական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հեռուանալով իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որ, են՝ օժտի համար ամէն տեսակ ճարմանկեղէնք, բանուած ք, կերազգեստք, քալիբօ, քօրսէ, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապկի, շապիկներ, ռասմանք, Ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդազգեստներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորովին տեսակ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և աղջկանց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու չքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելումի ըրած է նաև ապագրուած գլխանոցներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն մոտ է պիտան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելագոյն գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու քաղաքացի համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ պարագրերն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան աղջկոյ համար ամէն տեսակ գլխանոցներ բարեմասնեալ խիստ չափաւոր գներով։

Աղքատաբար մեծ և փոքր գնանակութեամբ։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՑ 188

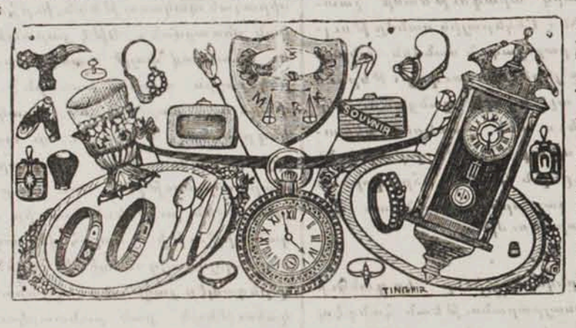

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

45, ՂԱԼԱԹԻԱ — ՊԼՕՅԻՒԻՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ 45

Բ. ՀԱՐԿ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՏԱՆ ՎԵՐԻՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՔ

Պատի, Գրպանի, Ոսկրէ, Արծաթէ, Մետաղէ

ԱՈՅԱԲԵՂԷՍՔ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս ճիւղին եղանակն ըլլալուն, իւր ապրանաց մթերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ այն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոծարեղինաց, գիմեն սոյն վաճառատունն և օգտուին այս ապրանքներէն, որք եւրոպոյ լաւագոյն գործարաններէն բերուած են, և որոց ճաշակը, քիմքը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համեմատաբար հաճեստ գիներ որով ի վաճառ հանուած են։

ՄԵՆԱՔԻԱՆԱԿ ԵՒ ՓԻՏԻՐԱՔԱՆԱԳ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարէ, մետաղի վրայ որկի գաբլամա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոցմէ ունի մի սեռոք բուն Բարիզի ապրանք։

204

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Կ. ԵՒԼՐՈՒԼԱՆ ԵՒ Ց. ԻՍԱԳԻՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՖՈՒ, ՁԷԼԱԼ-ԹԷՅ ԽԱՆ, Թ. 10

ԳՆԵՐԸ ՈՐՈՇ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած ազգ վաճառատուն, որ առ ի ինքն ուզղեալ յանձնարարութեանց փութաջանկի կատարմամբ և գաւառաց հետ հաստատած բազմաճիւղ յարաբերութիւնամբ արդէն մեծ հռչակ հանած և իբրաւամբ կը վայելէ հասարակութեան համարում, վերջերս ձեռնարկեալ է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակէ ապրիս ու դերձարի թեվեր, ինչպէս նաեւ այլ և այլ ապրանքներ և ձեւերով նկարազարդ տուփեր (բանալիներուն համար երգ), որք փարիզի վերջին ցուցահանդեսին մէջ արժանացան են առաջին կարգի մրցանակի եւ գեղարուեստական մեդալիկ հրաշակերտներ կրնան համարուիլ։ Ի միջի այլոց մեր արդէն յաճախորդաց իւրաքանչիւրն նուէր ծառայելու գերազանցաշէ առաւելութիւնը ընծայելով։

Վաճառատունս այլ ցանկ ալ պատրաստ ընդ ամէն կարգի անձինք անհունապէս գոհ պիտի մնան գնոց չափաւորութենէն և ամենայն ինչ ինչպէս նաեւ ձեռնուան առթիւ բերուած թեվերու ճաշակաւորմամբ ընդարձակութիւններէն։

199

ԵՌԱՑԵԱԼ ԱՆԹԻԲԻԹԻՆ

ԼԷ ԲԷՏՐԻԷԼԻ

ԸՆԴԴԷՄ ԳԼԽՈՒ ՑԱՒԵՐՈՒ, ԾՈՎԷ ԲՈՒՆԻՆԼՈՒ

ԳԵՐԱԶԱՆՑ ԴԱՐՄԱՆ ԻՆՖԼՈՒԷՆԱՑԻ ԵՒ ՏԱՆԿԻ

Ասիա Գառապոնիքը կը փարատէ դեղին գործածութեան յառաջ բերած խիլիերն և սրտի խառնուքը։

ԼԷ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ Ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։

852

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՊԻ ՕՐՀԵԲԲԿ)

ՄՈՐԻՒ ՉԿԸՆ ՉՈՒՏ ԻՒՂ

Իբոֆոսֆիտ գը շով և ապոյով

Պատրաստեալ Ֆէռամբ ՍԳՈՊԻ և ՊՕՈՒՆԷ

ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ Ձկան հունտ իւրի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հոգոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճաղատութիւնը

Թժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԵՐ եւ ՀԻՐԱՒ

852

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

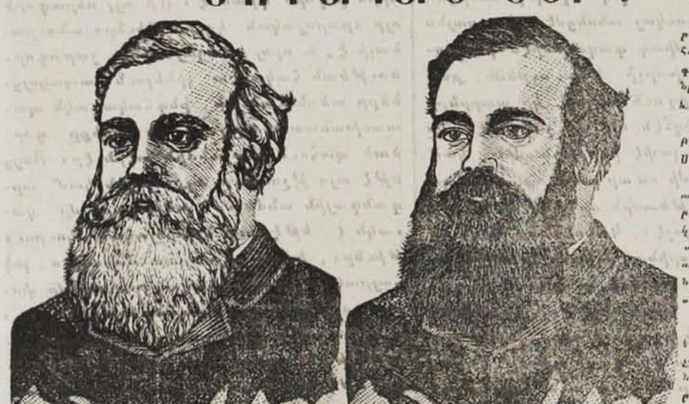

Նոր գիւտ մագերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամուն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի։

ՇԱԳԱՆԱԳԱՒՈՒ ԿԱՄ ԹՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԱԼ ՍԵՌԻ

Բազկացեալ միայն սրբամաներու և խոտերու հիմքէ։ Ապիսակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ չագանագոյն կամ քանքը սեռի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն ուրիշ չատ գերազանց նմանարիակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնին բնական գոյնը տալ և ամենեն ուշագիր գեղուն դէրեռ հանելը։ Կը կասկցուն հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրի թեփը կ'ամենացնէ և նոր այլ կուսայ մազերի մարքերու ուղղութեամբ կարգալ։

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Լաւագոյն ... գործածեալ ... ի փոքր բանակութեամբ հեղուկն դնել սկուառակի մէջ, ... գոյնի առնելումէ կամ այդ հեղուկն մէջ թրջած ... Ձեռքն կերպով մազերուն վրայ անցուցէ ... որ ... մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը ... մէկ երկու գործածութեան պէտք ունի, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ելլայ։ Ապամամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, գոյն տարբերով պատկեր համար կը բաւէ երեք լաւ լուացքն անգամ մը հեղուկն գործածելէ։ Նոյն եղանակը գործածելու է մորուքին և պեխերուն համար։ Պէտք կայ գլուխը լուալ գործածուելենն առաջ կամ ետքը։ Մերթ գեղջկն և ձեռքերը լուալ առ ի գրգռելիքն։

Ծան. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործածութենն ետք, գլուխը լուալու է ջիլ մը ալեզուկ ապա գլուխն քսելու է այդ ներկին մէջ թրջեալ թրջած տպուերը մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԾԵՐԻՆ ՉԳՈՒՐԵԱՆԱԼ

Միակ կեղծառանակի էՏՊՈՒՆՏ ԳԱՌՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԼԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ։ Վ. Ղլվասա։ Պահանանցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շեշլիի Թրամվէյէյց, Թիւ 95 և 9. Ղալաթիա։

601

MERVEILLEUSE DÉCOUVERTE!

Plus d'ASTHME, Plus de SUFFOCATIONS

Les Papiers, les Poudres, les Cigarettes, à base de narcotiques, calment momentanément vos souffrances épouvantables, mais vous tuent sûrement.

ASTHMATIQUES!

Le SEUL CURATIF de l'ASTHME, Le SEUL REMÈDE INOFFENSIF qui GUÉRIT, c'est la

LIQUEUR DE L'ÉTOILE

du Docteur Lastes perfectionnée et préparée par Mario LECUROX, Ph^ie-C^ien, 104, r. Ste-Catherine, BORDEAUX

Une intéressante Notice, contenant tous les renseignements sur la médication et de nombreuses attestations de son efficacité, est envoyée gratis et franco à tous ceux qui la demandent.

DÉTAIL : Dans toutes les bonnes Pharmacies.

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Հարթուան երթեւեկութիւնք

Օր դեկտ. ամ. Ք.Ե. Բէրլէ-Գէ Գեղերա
Բշ. 24 5 նր. Ծոեան
Դշ. 25 6 5 նր. Ակէքսանդրիա
Դշ. 26 7 10 Ա. Անտալիա
Դշ. 26 7 10 Ա. Սեվաստիա
Եշ. 27 8 2 նր. Ծոեան

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչէ Գարու։

26

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ

ԳԻՒՂ Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՊՈԼԻՍ—ՊԼԼՈՎԱ

Կառախումբ Կ. Պոլսէն մեկնող	Արեւ. ձեռն. Թ. 2 Բշ. Եշ.	Կռ. ամ. Թ. 4 Ա.մ. օր
	Երեկոյ ժ. Վ.	Երեկոյ ժ. Վ.
Գալատա	7 20	8 15
Սիրքէճի		7 50
Եէնիքապի		8 08
Մարմարա		8 22
Ալիբէյլիքոյ		8 39
Փիրինճէ—Զէյթինբուրնու		8 52
Գարտալ—Գուլէ		9 03
Սարիլար		9 47
Չորլու		9 46
Զարիլիճա		10 23
Գեբզէ	9 50	11 06
Սիրքէճի		11 45
Զէյրեքէյեղ ժամանումներ		12 51
Զարլու մեկնումներ		12 02
Մարմարա—Գեօքչէլի	11 50	12 04
Սէրքէճի—Զիթիլիք		12 47
Լիւլէ—Պուրկազ		3 38
		4 09
Պազար—Իզբի		2 19
Բալամ—Գէլիբոլու		4 49
Ուզունքէօփրիւ	1 53	2 51
Գուլէլիի—Պուրկազ		5 35
Ուրլա		6 16
Սամանտրա—Գէօքչէ		3 57
Գուլէլիի—Պուրկազ		7 08
Ուրլա		4 15
Աֆրիանուպոլիս ժամ.	4 14	5 09
Գաբրէ		1 00
		1 40
Մուսթաֆա փաշա ժամ.	5 13	2 18
մեկ.	5 20	2 33
Հարմանլը ժամ.	6 4	3 32
մեկ.	6 9	3 48
Թրքնօվա-Սէմէնլի ժամ.		4 20
Թրքնօվա—Սէմէնլի մեկ.		4 45
Գեբզէ—Հարպէէյ		5 45
Եէնի—Մահալլէ		8 01
Բանգալը		8 38
Գարմանիա—Մէհմանիա		9 27
Փիրիոզ ժամ.	9 21	9 53
մեկ.	9 31	10 20
Թամար Բազարճիք		10 42
Սարամպէյ ժամ.		11 58
մեկ.		12 24
Պէլովա ժամ.	11 10	12 48
	Ա.մ.	Երեկոյ
	Բշ. Եշ.	Ժ. Վ.
Ս-Ֆիա ժամ.	3 18	4 29
Նէշ	8 20	10 04
	Դշ. Շբ.	
Պէլկրատ	2 43	4 48
Պուտապէշթ	10 05	1 25
Վիէննա	3 15	7 15
	Դշ. Շբ.	
Սկիւտարի		1 49
Մէլանիկ		9 36

Կառախումբ Կ. Պոլիս եկող	Արեւ. ձեռն. Թ. 1	Կռ. ամ. Թ. 3 Ա.մ. օր	Կռ. խառն. Թ. 123 Բշ. Եշ.
		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
		Բշ. Եշ.	Բշ. Եշ.
Սէլանիկ մեկնումներ		6 00	
Սկիւտարի		1 49	
Վիէննա	8 25	00	կիր. ուրբ. Դ. 12 Ամամուտ պէյնն
	Բշ. Եշ.		
Պուտապէշթ	2 35	2 40	
Պէլկրատ	9 30	1 55	
Նէշ	3 20	5 14	Բշ. Եշ.
Սոֆիա	9 00	12 16	8 45
	Դշ. Շբ.		
	Առաւ.	Երեկոյ	Առաւ.
Պլովդիվ մեկ.	12 40	3 57	1 00
Սարամիէյ		4 15	1 30
Թամար Բազարճիք		4 42	2 10
Փիլիպէ ժամ.	2 12	5 35	3 18
մեկ.	2 17	6 00	3 43
Գարմանիցա—Մէհմանիսա		6 21	4 10
Բաբաալը	3 08	6 47	4 34
Եէնի Մահալլէ		7 12	5 47
Գիւլճաճը—Հարպէէյ		8 01	7 10
Թրքնօվա-Սէմէնլի ժամ.	4 35	8 25	7 15
			Կռ. խառն. Թ. 121 Ա.մ. օր Բշ. Եշ.
			Առաւ.
Թրքնօվա—Սէմէնլի մեկ.	5 00	8 42	8 42
ժ. մ.	5 24	9 00	9 15
Հարմանլը մեկ.	5 29	9 21	9 35
ժամ.	6 10	10 02	10 33
Մուսթաֆա փաշա մեկ.	6 15	10 17	10 53
Գաբրէ			11 32
Աֆրիանուպոլիս ժամ.	7 09	11 13	12 10
			Երեկոյ
			Կռ. խառն. Թ. 51 Ա.մ. օր
			Առաւ.
Գաբրէ		3 48	6 2
Ուրլա			7 48
Գուլէլի—Պուրկազ (Պիւֆէ)		12 19	8 25
Ուզունքէօփրիւ		12 38	8 59
Ռամլը—Բէյօղլու			9 40
Պազար—Իզբի	9 36	1 50	10 33
Լիւլէ—Պուրկազ		2 18	11 10
Սեմիէյ—Զիթիլիք			11 46
Մուրատլը—Բէյօղլի			12 18
Զորլու		3 48	1 16
Զէյրեքէյեղ ժամ.	12 12	4 26	2 00
մեկ.	12 17	4 30	2 25
Սիրքէճի			3 18
Գալատա			4 09
Զարիլիճա	1 57	6 11	4 50
Հատամ—Քէյ		6 47	5 51
Սարիար—Գուլէ			6 17
Քիւչիւք—Զէյթինբուրնու			7 00
Գարտալ—Գուլէ			7 18
Սիրքէճի			7 43
Եէնի—Գուլէ			7 57
Գումրուքչա			8 00
Կ. Պոլիս (Պիւֆէ) ժամ.	4 00	8 15	8 13
		Երեկոյ	Առաւ.

Գիւղ Սէլանիկ—Խուրիլ—Սոֆիա

Կառախումբ Թ. 512/522 Մեկանիկէն ամէն օր	Ժ. Վ.	Կառախումբ Թ. 523 Վիէննայէն ամէն օր	Ժ. Վ.
Սէլանիկ (Պիւֆէ) ... մեկ.	6 00	Վիէննա մեկ.	8 00
Թեսալոնիկ	6 33	Պուտապէշթ	2 40
Ամամբօվա	7 10	Պէլկրատ	10 25
Գաբրաստաբ	7 31	Նէշ	5 30
Կիւմիւրճէ	7 41		Առաւ.
Կէօրկէլի	8 17	Սոֆիա մեկ.	10 40
Մրուօվսկ	8 51	Պուլգանոֆցէ	10 55
Սիրուս Մեդիցա	9 00	Պուլգարէյէ	11 23
Տէմիրգ ագաս (Պիւֆէ) ժամ.	9 32	Բրէյօվա	11 40
մեկ.	9 42	Թապանոֆցէ	12 03
Քրիսթոյագ	10 27	Գուսմանլար	12 37
Վէնեֆիանս—Կրատերոյ	11 06	Հատազալար	1 13
Փէսթրիլիք ժամ.	11 53	Իսպիրլա (Պիւֆէ) մեկ.	1 49
մեկ.	12 05		ժամ 2 01
Զէլէնիկօ	1 51	Զէլէնիկօ	2 37
Իսպիրլա (Պիւֆէ) ժամ.	1 27	Փէսթրիլիք ժամ.	3 20
մեկ.	1 49	մեկ.	3 30
Հատազալար	2 29	Վէնեֆիանս—Կրատերոյ	4 20
Գուսմանլար	8 22	Քրիսթոյագ	5 03
Թապանոֆցէ	8 53	Տէմիրգ ագաս (Պիւֆէ) ժամ.	5 37
Բրէյօվա	4 21	մեկ.	5 52
Պուլգարէյէ	4 33	Սիրուս Մեդիցա	6 20
Պուլգանոֆցէ	4 57	Մրուօվսկ	6 35
Սոֆիա ժամ	5 10	Կէօրկէլի	7 19
	Երեկոյ	Կիւմիւրճէ	7 31
Նէշ ժամ.	9 40	Գաբրաստաբ	8 01
Պէլկրատ	4 48	Ամամբօվա	8 24
Պուտապէշթ	1 23	Թեսալոնիկ	9 01
Վիէննա	7 15	Սէլանիկ (Պիւֆէ) ... ժամ.	9 35
			Երեկոյ

Գիւղ Իսկիսիր—Միթրովիցա

Կառախումբ Թ. 622 Իսկիսիրէն ԲՇ Դշ. օրը	Առաւ. Ժ. Վ.	Կառախումբ Թ. 621 Միթրովիցայէն Դշ. Եշ.	Առաւ. Ժ. Վ.
Իսկիսիր (Պիւֆէ) ... մեկ.	7 40	Միթրովիցա (Պիւֆէ) մեկ.	7 25
Էչէշան	8 47	Վուտիլան	7 47
Փարասխանէք	9 42	Բիշիրիա	8 41
Գէօքսուվէք	10 52	Լիրք Փիան	9 36
Լիրքիան	11 45	Գէօքսուվէք	10 37
Բիրիշխիրա	12 37	Փարասխանէք	11 24
Վուտիլան	1 23	Էչէշան	12 01
Միթրովիցա (Պիւֆէ) ժամ.	1 40	Իսկիսիր (Պիւֆէ) ... ժամ.	12 54
	Երեկոյ		Երեկոյ

ԹՐԻՆՕՎԱ—ՍԷՄԷՆԼԻ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Կառախումբ Թ. 322 Կիր. Դշ. Ուրբ.	Ժ. Վ. Առաւ.	Կառախումբ Թ. 321 Բշ. Դշ. Շբ.	Ժ. Վ. Առաւ.
Հարգարանաւորութիւն գլխաւոր գիծի կամարջոց մեջ Ս-Ֆիա Գէլովայ Ն ժամ. Երեքշաբթի Ուրբաթ Սարամպէյն ժամ կ. գ.	7 55	Պուրկազ մեկ.	6 00
		Լամանօնա ... մեկ.	11 10
		Սիրուս—Գէօքսուվէք	12 11
		Նէշիր—Զաղրա	1 12
Կ. Պոլիս (Լ. Պոլ. Նէմ.)	7 51	Բասանէ—Մահալլէսի	2 15
	Առաւ.	Գարարուանտար	3 16
Թրքնօվա—Սէմէնլի մեկ.	8 21	Թրքնօվա—Սէմէնլի ժամ.	3 50
Գարարուանտար	9 08		Երեկոյ
Բասանէ—Մահալլէսի	10 14	Հարգարանաւորութիւն գլխաւոր գիծի կամարջոց մեջ Պէլովա—Սոֆիա մեկ. Երեքշաբթի Շաբաթ	4 54
Սիրուս—Գէօքսուվէք	11 23		
Լամանօնա ... ժամ.	1 10	Սարամամպէյի մեկ. Բշ.	
Պուրկազ ժամ.	6 50	Ա. Պոլիս-Կիզլար մեկ.	8 42

ԱԴՐԻԱՆՈՊՈԼԻՍ—ՏԷՅԷ ԱՂԱՃ

Կառախումբ Դշ. Եշ. Շբ.	Ժ. Վ. Երեկոյ	Կառախումբ Թ. 221 Բշ. Դշ. Ուրբ.	Ժ. Վ. Առաւ.
Տէյէ—Ագաճ ... մեկ.	12 20	Ա. Պոլիս ... մեկ.	8 00
Թէրքիլ	1 20	Սիրքի »	8 55
Պիսարլի	2 33	Սիրքի—Պուրկազ մեկ.	9 40
Մուրատլի	3 31		10 15
Տիրիլիանգա	4 3		11 27
Գուլէլի—Պուրկազ	5 1		0 20
Ուրլա »	5 6		
Ա. Պոլիս »	6 40		

Ստորագծեալ վայրկեանները գիշերուան ժամը կը նշանակեն օգնելով երեկոյեան 6է